

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Кафедра соціальної роботи та педагогіки вищої школи

професор кафедри науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації
проф. Гаврилюк С. В. С.В.Г

Протокол № 6 від «20» лютого 2019 р.

№1720022019

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

Технології соціальної роботи

підготовки _____ бакалавр _____
(назва освітнього ступеня)

спеціальності _____ 231 Соціальна робота _____
(шифр і назва спеціальності)

освітньої програми (спеціалізації) _____ Соціальна робота _____
(шифр і назва освітньої програми)

Програма навчальної дисципліни «Технології соціальної роботи» підготовки бакалавра, галузі знань «23 Соціальна робота», спеціальності «231 Соціальна робота», за освітньою програмою «Соціальна робота».

Розробник: Петрович В.С., доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи, кандидат педагогічних наук, доцент.

Рецензент: Заремба Л.В., доцент кафедри педагогіки СНУ ім. Лесі Українки, кандидат педагогічних наук, доцент.

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи

протокол № 11 від 31 січня 2019 р.

Завідувач кафедри: Гусак П.М.

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету педагогічної освіти та соціальної роботи
протокол № 6 від 31 січня 2019 р.

Голова науково-методичної комісії факультету Антонюк В.З.

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

© Петрович В. С., 2019 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Характеристика навчальної дисципліни «Технології соціальної роботи» для денної форми навчання

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Галузь знань «23 Соціальна робота», спеціальність «231 Соціальна робота», освітня програма «Соціальна робота», освітній ступінь «бакалавр»	Нормативна
Кількість годин / кредитів 210 год. / 7 кредити		Рік навчання 3 курс
ІНДЗ: немає		Семестр 6-ий
		Лекції 54 год.
		Практичні (семінарські) 48 год.
		Самостійна робота 96 год.
		Консультації 12 год.
Форма контролю: екзамен		

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ:

Соціальна робота належить до професій, які формуються та утверджуються для задоволення нагальних потреб суспільства і його громадян. Вона створює належні умови не лише для соціального забезпечення окремих індивідів, груп, громад, але й для розвитку їхньої спроможності вибудовувати своє життя, мобілізуючи внутрішні та зовнішні ресурси для подолання складних життєвих обставин.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є сукупність сформованих у процесі пізнавальної й практичної діяльності уявлень, концепцій, понять, які обґрунтовують стратегії, моделі практики й техніки допомоги окремим особам, сім'ям, групам, спільнотам та організаціям у випадку виникнення у них соціальних та особистих труднощів; комплекс способів і дій, спрямованих на встановлення, збереження чи покращання соціального функціонування об'єкта (індивіда, групи, громади), а також на попередження негативних соціальних процесів.

Мета вивчення курсу: ознайомити майбутніх соціальних працівників/фахівців із соціальною роботою з основними характеристиками загальних, міждисциплінарних та конкретних соціальних технологій та технологій соціальної роботи й сформулювати готовність до їх використання на практиці в роботі з різними групами населення та в різних сферах життєдіяльності суспільства.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Технології соціальної роботи» є:

- ознайомлення студентів із сутністю, специфікою об'єктів і суб'єктів соціальної роботи; життєвими реаліями різних цільових груп користувачів; функціоналом державних та недержавних організацій, що надають соціальні послуги різним категоріям клієнтів;
- оволодіння вміннями аналізувати та оцінювати ситуації, чітко визначати шляхи й способи оптимального вирішення соціальних проблем, обирати відповідний інструментарій для здійснення соціальної діяльності;
- розкриття актуальної проблематики сучасних моделей організації соціальної роботи, які склалися в Україні і за її межами;
- розкриття специфіки використання технологій соціальної роботи у різних сферах життєдіяльності суспільства та з різними категоріями;

– ознайомлення з організаційно-практичними аспектами щодо соціальної інтеграції, соціалізації груп та індивідів; проведення консультаційних та профілактичних заходів з об'єктами соціальної роботи;

– формування у студентів фахової компетентності та навичок практичної роботи з використанням засвоєних загальних та спеціальних технологій, методів та прийомів.

Міждисциплінарні зв'язки: з філософією, загальною педагогікою, соціальною педагогікою, корекційною педагогікою, віковою та соціальною психологією, соціологією, етикою.

Навчальний курс включає лекційні заняття, що є однією з форм оволодіння студентами теоретичним матеріалом і служать становленню їх фахових світоглядних цінностей та орієнтацій, а також семінарсько-практичні заняття, спрямовані на формування низки практичних умінь і навичок, необхідних для професійної технологічної компетентності соціального працівника. Застосування інтегрованих форм навчання – поєднання в одному аудиторному занятті лекційного викладу з елементами практичної діяльності студентів – проведення міні-презентацій, виступів із повідомленнями, розв'язування ситуаційних задач, фрагментів тренінгових занять, використовуючи як репродуктивні, частково творчі, так і евристичні методи сприятиме максимальному врахуванню індивідуальних можливостей і потреб студентів.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

Фахова технологічна компетентність майбутніх соціальних працівників/фахівців із соціальної роботи передбачає формування таких компетенцій як здатностей:

1) вільно володіти понятійно-термінологічним апаратом соціальної роботи та вміло й доцільно його використовувати в навчальній та безпосередній практичній роботі в соціокультурному середовищі;

2) аналізувати існуючу нормативно-правову базу стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення;

3) вивчати соціальну проблему за допомогою методів дослідження в умовах конкретної ситуації, аналізувати суспільні явища та виявляти тенденції, які позитивно чи негативно впливають на життєдіяльність громадян;

4) виявляти і залучати ресурси особистості, соціальної групи та громади для виконання завдань професійної діяльності, взаємодіяти з клієнтами, представниками різних професійних груп та громад;

5) визначати доцільність діагностичних, розвивальних, реабілітаційних чи корекційних засобів для розв'язання поставлених задач;

6) оптимально й ефективно застосувати технології соціальної роботи у різних сферах та інституціях (освітніх закладах різного типу, соціальних службах, установах соціального захисту, соціально-виховних інститутах тощо);

7) самостійно чи в складі команди фахівців здійснювати проектування, впровадження, моніторинг та оцінку програм щодо сприяння соціальному функціонуванню і життєдіяльності різних категорій населення у різних секторах суспільства;

8) здійснювати керівництво соціальними проектами та програмами соціальної спрямованості.

Згідно з вимогами освітньої програми студенти мають володіти **знаннями** про:

– характеристики різних категорій людей, які потребують соціальної допомоги;

– специфічні особливості об'єктів та суб'єктів соціальної роботи; систему державних і недержавних установ, соціальних інституцій та служб, що здійснюють соціальну роботу, їх організаційну структуру;

- основні напрями, інструментарій соціальної роботи, різні організаційні форми, методи та прийоми соціально-педагогічного впливу на особистість; особливості методів індивідуальної, групової соціальної роботи та роботи в громаді;
- зміст нормативно-правового забезпечення соціальної роботи;
- сутність і характеристики загальних технологій соціальної роботи й технологій організації соціальної роботи з різними групами клієнтів;
- специфіку соціальних проблем, соціальної структури й процесів на рівні суспільства та громади; соціальних аспектів розвитку громад, механізми розробки й оцінки соціальних проєктів;
- вітчизняний та світовий досвід соціальної роботи.

вміти:

- використовувати теоретичні знання у вирішенні професійних завдань;
- диференціювати зміст діяльності відповідно до різних об'єктів, суб'єктів та напрямів соціальної роботи;
- збирати та систематизувати інформацію про соціальні проблеми дітей, підлітків, молоді, сімей, осіб з обмеженими можливостями, інших вразливих категорій населення; прогнозувати напрям їх продуктивної діяльності;
- добирати та адаптувати відповідно до мети, особливостей клієнтів і реальної ситуації технології соціальної роботи, методи та прийоми реалізації завдань соціальної роботи відповідно до запитів та потреб груп клієнтів;
- використовувати ефективні засоби комунікації в соціальній взаємодії з об'єктами (клієнтами) соціальної роботи; будувати технології соціальної взаємодії з різними соціальними інститутами, групами клієнтів.
- надавати допомогу сім'ї і традиційним інститутам виховання, виконуючи роль посередницької ланки між ними та особистістю; взаємодіяти з батьками, іншими референтними особами, фахівцями соціальних служб в інтересах індивідуального розвитку дітей, молоді, інших уразливих категорій громадян;
- здійснювати корекційний вплив на дітей та молодь, які знаходяться у кризових станах та складних життєвих обставинах, надавати соціально-психологічну підтримку дітям і дорослим, іншим категоріям клієнтів, які опинилися у скрутній соціальній ситуації;
- забезпечити клієнтам доступ до відповідних ресурсів та служб підтримки, необхідних для реагування на проблеми, що виникають у складних життєвих обставинах;
- оцінювати критичні стани та ризики, які можуть виникати у клієнтів та надати відповідну допомогу, включаючи кризове втручання та направлення (переадресацію) до закладів, які надають фінансову та юридичну допомогу, медичне лікування та інші послуги;
- застосовувати діюче законодавство з соціальних питань в інтересах вразливих категорій населення.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Структура навчальної дисципліни «Технології соціальної роботи» для денної форми навчання

Таблиця 2.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лек.	Практ	Конс.	Сам. роб.
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади технологізації соціальної роботи. Загальні (функціональні) технології соціальної роботи.					
Тема 1.1 (1) Об'єкти та суб'єкти, закономірності й принципи соціальної	8	2	2	-	4

роботи.					
Тема 1.2. (2) Загальна характеристика провідних методів та форм соціальної роботи	9	2	2	1	4
Тема 1.3. (3) Індивідуальна соціальна робота. Ведення випадку в соціальній роботі	8	2	2	-	4
Тема 1.4. (4) Теорія і практичні моделі групової соціальної роботи	11	4	2	1	4
Тема 1.5. (5) Сучасні підходи до розуміння громади. Змістові компоненти соціальної роботи в громаді.	9	2	2	1	4
Тема 1.6.(6) Технологія як спосіб організації соціальної роботи й соціально-педагогічної діяльності та умова її оптимізації.	8	2	2	-	4
Тема 1.7.(7) Технологія та методи соціально-діагностичної роботи. Експертиза та оцінка ефективності соціальної роботи	8	2	2	-	4
Тема 1.8.(8) Технології профілактичної роботи соціального працівника/фахівця із соціальної роботи	9	2	2	1	4
Тема 1.9.(9) Соціальна терапія і технології її здійснення	9	2	2	1	4
Тема 1.10.(10) Технології соціальної абілітації та реабілітації	8	2	2	-	4
Тема 1.11. (11). Технології соціального та соціально-психологічного консультування та посередницької діяльності.	8	2	2	-	4
Тема 1.12. (12). Технології зв'язку з громадськістю та взаємодії зі ЗМІ в соціальній роботі. Рекламно-інформаційні технології в соціальній роботі.	9	2	2	1	4
Разом за змістовим модулем 1	105	26	24	6	48
Змістовий модуль 2. Особливості соціальної роботи з різними категоріями населення в різних сферах життєдіяльності					
Тема 2.1.(13). Технології сімейно-орієнтованої соціальної роботи. Оцінка потреб дитини та сім'ї	10	4	2	-	4
Тема 2.2 (14). Соціальна робота щодо запобіганню насильству в сім'ї та жорстокому поводженню з дітьми.	9	2	2	1	4
Тема 2.3.(15) Технології соціальної роботи з особами з інвалідністю та їхніми сім'ями.	11	2	2	1	5
Тема 2.4.(16) Особливості соціально-педагогічної роботи в освітньо-виховних закладах	9	2	2	1	4
Тема 2.5.(17) Технології соціальної роботи з молоддю.	9	2	2	-	5
Тема 2.6.(18) Технології соціальної роботи з жінками	8	2	2	-	4
Тема 2.7.(19). Специфіка соціальної роботи	10	4	2	-	4

з людьми похилого віку та пенсіонерами.					
Тема 2.8.(20). Соціальна спрямованість діяльності неурядових організацій. Волонтерство як ресурс соціальної роботи.	9	2	2	-	5
Тема 2.9.(21). Соціальне проектування та впровадження соціальних проектів	11	2	4	1	4
Тема 2.10.(22). Професійна деформація особистості соціального працівника та прийоми й техніки попередження й подолання професійного (емоційного) вигорання фахівців соціальної сфери.	9	2	2	1	4
Тема 2.11.(23). Супервізія в соціальній роботі: основні моделі та техніки	10	2	2	1	5
Разом за змістовим модулем 2	105	26	24	6	48
Усього годин	210	54	48	12	96

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади технологізації соціальної роботи.

Загальні (функціональні) технології соціальної роботи.

Тема 1.1 (1). Об'єкти та суб'єкти, закономірності й принципи соціальної роботи.

Характеристика об'єктів соціальної роботи (їх класифікація) та суб'єктів (що надають послуги та їх споживають) соціальної роботи. Система закономірностей та принципів в соціальній роботі та соціально-педагогічній діяльності. Закономірності (як істотні повторювальні зв'язки) діяльності органів соціального захисту державного, регіонального, локального рівня. Принципи соціальної роботи як основоположні ідеї, положення, правила і норми поведінки органів соціальної роботи. Роль принципів в здійсненні соціально-педагогічної діяльності. Методичні, організаційно-розпорядчі (соціально-технологічна компетентність педагогів, стимулювання, контроль і перевірка), соціально-політичні (державний підхід, гуманізм і демократизм, законність і справедливість дій соціального працівника), психолого-педагогічні (комплексний підхід, індивідуальний підхід, цілеспрямованість та адресність).

Тема 1.2. (2) Загальна характеристика провідних методів та форм соціальної роботи.

Поняття «метод» і «методика» у соціальній та соціально-педагогічній роботі. Зміни в існуючих методах і виникнення нових методів соціальної роботи. Сутність еволюції методології соціальної роботи та соціально-педагогічної діяльності. Загальні підходи до класифікації методів соціальної роботи. Характеристика методів соціальної роботи за ступенем об'єднаності об'єктів (клієнтів): індивідуальні, групові, в громаді. Характеристика методів соціально-педагогічної роботи за змістом і характером соціальної роботи: соціально-економічні методи, організаційно-розпорядчі методи, психолого-педагогічні (педагогічні, психологічні, соціально-психологічні) методи, соціологічні методи, соціально-медичні методи, правові методи. Характеристика методів соціальної роботи у сфері соціального виховання (за Л. Станоевим).

Найбільш використовувані форми соціальної роботи

Тема 1.3.(3) Індивідуальна соціальна робота. Ведення випадку в соціальній роботі

Місце індивідуальної роботи в практичній соціальній роботі. Об'єкт індивідуальної роботи. Клієнт, користувач і споживач соціальних послуг. Предмет індивідуальної соціальної роботи. Огляд підходів, що використовуються в процесі індивідуальної соціальної роботи. Психоаналітичний підхід. Психосоціальний підхід. Функціональний підхід. Підхід, що зосереджується на вирішенні проблеми. Поведінковий підхід. Робота з проблемою та з індивідуальним випадком. Мета і завдання роботи з індивідуальним випадком.

Структура роботи з індивідуальним випадком. Моделі роботи з індивідуальним випадком. Структура опису індивідуального випадку. Аналіз об'єкту та предмета індивідуальної соціальної роботи. Визначення видів допомоги клієнту в процесі роботи з індивідуальним випадком. Порівняльний аналіз моделей індивідуальної соціальної роботи. Аналіз процесу роботи з індивідуальним випадком та інтерв'ю як методу роботи з індивідуальним випадком. Техніки і прийоми індивідуального інтерв'ю в соціальній роботі.

Тема 1.4. (4) Теорія і практичні моделі групової соціально-педагогічної роботи

Теоретичне обґрунтування методу групової соціальної роботи. Дослідження Г.Лебоном, Г.Зіммеlem, М.Фолеттом, Р.Смід сутності групової роботи. Характеристика положень шкіл – теорії поля, теорії соціального обміну, психоаналізу, загальної теорії систем як основи роботи в групі. Поняття і призначення методу групової соціальної роботи. Типологія та різновиди груп. Фактори, що впливають на ефективність групової роботи. Груповий процес і терапевтичний ефект групи. Організація та етапи змістової роботи групи: стадія знайомства, конфлікту, консолідації, ефективної роботи. Стили роботи соціального працівника з групою. Характеристика позитивних моментів групової соціальної роботи. Діяльність соціального працівника в груповому контексті: стратегії ведення групи; стилі ведення групи; засоби впливу, що використовуються ведучим групи; робота ведучого в парі.

Трансформація групової роботи від ідеї лікування клієнтів до ідеї їхнього особистісного розвитку, поліпшення соціального становища: ініціативи громадян щодо вирішення своїх проблем; гуманістична групова терапія і психотерапія; групова соціальна робота під керівництвом професійних соціальних працівників. Технологія здійснення групової психолого-педагогічної терапії (на прикладі тренінгу, діяльності груп самопомогли).

Тема 1.5. (5) Сучасні підходи до розуміння громади. Змістові компоненти соціальної роботи в громаді

Робота в громаді як метод соціальної роботи. Визначення громади. Громада як соціалізуючий фактор у життєвому просторі дітей та молоді. Сучасні підходи до організації соціально-педагогічної роботи в громаді. Методи та моделі роботи з громадою. Технології соціально-педагогічної роботи в територіальній громаді. Зміст і види соціальних послуг у соціально-педагогічній роботі в громаді. Робота з розвитку громади. Планування та реалізація соціальних програм у громаді. Організація догляду в громаді. Ресурсне забезпечення соціальної роботи в громаді. Роль партнерства в організації соціальної роботи на рівні громади.

Тема 1.6.(6) Технологія як спосіб організації соціальної роботи й соціально-педагогічної діяльності та умова їх оптимізації

Сутність соціальних технологій. Головні етапи їх генези: з поч. ХХ до 1917 р., 20-ті – перша пол. 30-х рр., 30-і – 60-і рр., 70-і – 90-і рр. Структура та компоненти соціальних технологій. Технологізація соціальної діяльності. М.С. Данакін, Н. Стефанов, А. Зайцев про соціальні технології. Основні характеристики соціальних технологій. Класифікація соціальних технологій (глобальні, регіональні, інноваційні, рутинні, інформаційні, інтелектуальні, демографічні, адміністративно-управлінські та ін.). Роль соціальної технологізації в оптимізації соціальної сфери. Специфіка технологій в соціальній роботі як науки, навчальній дисципліні, як видові професійної діяльності. Класифікація технологій в соціальній роботі в залежності від суб'єктів та об'єктів, цілей, змісту та функцій діяльності. Загальні та часткові, універсальні (соціальна діагностика, адаптація, контроль, реабілітація, профілактика, обслуговування, захист, проектування, посередництво та ін.). Соціально-педагогічні технології як інтегрований різновид соціальної та педагогічної технології.

Тема 1.7.(7). Технологія та методи соціально-діагностичної роботи. Експертиза та оцінка ефективності соціальної роботи

Загальні проблеми соціальної діагностики. Поняття соціальної норми і патології, Соціальна діагностика як вид діяльності, соціального діагнозу, процес аналізу, галузь соціальних наук. Рівні соціальної діагностики: загальносоціальний, відомчий, регіональний, локальний. Методи соціальної діагностики. Класифікації методів: історико-генетичні (соціальних біографій, генограм та ін.), структурно-функціональні (спостереження, аналіз, співставлення, синтез, методи статистичного, структурного та факторного аналізу, моделювання). Технології соціальної діагностики в роботі з клієнтом. Дослідження соціальної ситуації розвитку дітей і підлітків. Комплексна психолого-педагогічна діагностика (за Завацькою Л.М). Технологічна структура процесу соціально-педагогічного діагностування.

Експертиза як дослідження і огляд. Функції соціальної експертизи. Завдання соціальної експертизи: експертні, інспекційні, правоохоронні, оцінно-консультаційні. Напрями експертизи: соціально-психологічна, судово-психіатрична, медико-соціальна. Методи, що застосовуються при проведенні соціальної експертизи: аналіз документів, співставлення, тестування, спостереження, самоспостереження, ситуаційного аналізу, експертних оцінок. Організаційні моделі соціальної експертизи: “Рецензія”, “Моніторинг”, “Проект”, “Дельфі”. Методичне підґрунтя планування і проведення моніторингу. Види оцінок, алгоритм здійснення оцінки в соціально-педагогічній діяльності.

Тема 1.8.(8) Технології профілактичної роботи соціального працівника/фахівця із соціальної роботи

Соціальна профілактика як напрям соціальної роботи. Сутність і завдання соціальної профілактики. Основні принципи профілактики кризових станів особистості і девіантної поведінки. Мета, об'єкти соціально-профілактичного впливу. Політичні, соціально-економічні, нормативні та організаційно-методичні передумови розвитку профілактичної соціальної роботи. Три рівні соціальної профілактики: загальносоціальний, спеціальний, індивідуальний. Види соціальної профілактики: первинна, вторинна, третинна, структурна. Структура процесу соціальної профілактики.. Загальна процедура соціальної профілактики. Основні процедури та стратегії соціальної профілактики. Стратегії боротьби і нормалізації. Моделі стримування, залякування, ствердження моральних принципів, поширення фактичних знань, навчання позитивній поведінці, формування здорового способу життя, радикальна модель. Моделі контрольованого впливу і зменшення шкоди. Комплексне використання моделей соціальної профілактики. Основні процедури соціальної профілактики. Основні способи і методи профілактичної інтервенції. Галузі застосування соціальної профілактики: профілактика соціальних відхилень, соціальної напруги, криз, конфліктів, медико-соціальна профілактика. Технології соціально-педагогічної профілактики відхилень в поведінці дітей і підлітків. Традиційні та інноваційні технології профілактичної роботи – профілактична програма, профілактичний захід, «навчання на рівних» тощо.

Тема 1.9 (9) Соціальна терапія і технології її здійснення

Сутність і зміст понять «терапія», «соціальна терапія», «соціально-педагогічна терапія», їх зв'язок з психотерапією. Головні моделі психотерапії (медична, соціологічна, психологічна, філософська). Зв'язок напрямів соціально-терапевтичної роботи з різними функціональними підходами в соціальній роботі. Основні форми і методи терапевтичного впливу, що застосовується в соціальній роботі: індивідуальна та групова психотерапія, трудова терапія, терапія самовиховання, соціотерапія, музикотерапія, ритмотерапія, арттерапія, кольоротерапія, психогімнастика, натурпсихотерапія, логотерапія, імаготерапія. Організація роботи терапевтичної групи (спільноти).

Тема 1.10.(10) Технології соціальної абілітації та реабілітації

Сутність понять «абілітація», «реабілітація», «соціальна реабілітація» та їх види. Об'єкт, предмет та суб'єкти соціальної реабілітації. Процесуальні аспекти соціальної реабілітації. Рівні соціальної реабілітації. Принципи соціальної реабілітації. Соціальні

групи, котрі мають потребу в соціальній реабілітації. Процедури і методи соціальної реабілітації. Завдання установ соціальної реабілітації. Особливості медико-соціальної, професійно-трудової, соціально-психологічної, соціально-побутової та соціально-рольової реабілітації. Технологія індивідуальної реабілітації вихованця. Особливості проведення соціально-середовищної орієнтації і соціально-побутової адаптації в установах соціального обслуговування населення. Складання програми соціальної реабілітації клієнта.

Тема 1.11 (11). Технології соціального й соціально-психологічного консультування та посередницької діяльності.

Консультування як метод соціальної допомоги, його призначення і сутність. Види соціального консультування: за об'єктом – юнаки, діти, люди похилого віку, члени сімей, люди з особливими потребами; за змістом – допомога, підтримка, рекомендації; за формою – індивідуальне і групове; за способом реалізації – за телефоном, безпосереднім спілкуванням, експертною групою та ін. Особливості індивідуальної консультативної допомоги у соціальній роботі. Техніка соціально-педагогічного спілкування з клієнтами в процесі індивідуальної консультативної допомоги. Консультативний процес і консультативна взаємодія. Технологія консультативної соціально-педагогічної допомоги. Етапи консультації: перше враження, визначення позиції, діагностика клієнта, постановка завдань консультування, безпосереднє консультування, активізація клієнта, знаходження і прийняття рішення, аналіз результатів. Конфліктні ситуації в процесі консультування, можливості їх попередження та подолання. Метод кризового консультування. Техніки психологічною підтримки під час кризового консультування: методика вербалізації емоційних станів; програвання взаємних ролей; інструкція; методика опосередкованого спілкування; сімейне обговорення; техніка формування навичок і вмій.

Методика психолого-терапевтичного консультування по телефону. Напрями діяльності служби «Телефону довіри»: психотерапевтичний, психологічний, педагогічний. Помилки та ілюзії телефонної консультації, «мінус-прийоми» та шляхи їх подолання. Основні етапи соціально-психологічного консультування. Техніки емпатійного спілкування з клієнтом. Основні правила ефективного консультування.

Мета і основні завдання посередництва, його види і форми. Форми посередництва в соціальній роботі. Технологія надання посередницьких послуг та послуг з переадресації соціальним педагогом (працівником).

Тема 1.12. (12). Технології зв'язку з громадськістю та взаємодії зі ЗМІ в соціальній роботі. Рекламно-інформаційні технології в соціальній роботі.

Сутність, зміст та специфіка технологій зв'язку з громадськістю (PR). Основні функції та принципи PR: PR як функція менеджменту, як комунікація, як вплив на громадську думку, як процес. PR і подібні йому напрями діяльності: прес-посередництво, просування, публіситі, громадські справи, реклама, маркетинг.

Технології зв'язку з громадськістю в практиці соціальної роботи. Взаємодія із засобами масової інформації в соціальній роботі. PR-тактики соціальних служб і недержавних організацій. Письмові й друковані матеріали: прес-реліз. Усне слово, лобювання: прес-конференція. Інтернет та інші новітні технології: web-сторінка. Вимоги до спеціалістів в галузі PR.

Рекламно-інформаційні технології в соціальній сфері. Соціальна реклама і соціальні інформаційні кампанії: спільне та відмінне. Функції, засоби та інструменти соціальної реклами, її етапи. Організація та проведення просвітницько-інформаційної кампанії в територіальній громаді

Змістовий модуль 2. Особливості соціальної роботи з різними категоріями населення в різних сферах життєдіяльності

Тема 2.1.(13). Технології сімейно-орієнтованої соціальної роботи. Оцінка потреб дитини та сім'ї.

Сім'я – об'єкт соціальної роботи. Ключові поняття сімейно орієнтованої соціальної роботи. Причини, що викликають сімейні дисфункції. Сутність загальних соціальних проблем сучасної сім'ї. Соціальні проблеми окремих категорій сімей: неповних, в т.ч. неповних розширених; багатодітних (в першу чергу неблагополучних), сімей інвалідів, сімей, що виховують дітей-інвалідів, повних малодітних сімей в ситуації соціального чи сімейного неблагополуччя. Особливості роботи соціального педагога з різними типами сімей. Технології соціально-педагогічної роботи з сім'єю. Види і форми соціальної допомоги сім'ї: екстрене втручання, робота спрямована на збереження стабільності сім'ї, робота спрямована на соціальний розвиток сім'ї та її членів. Методи роботи з проблемною сім'єю: спрямованої зміни, "сімейної згоди", "побудови генограми сім'ї". Соціально-педагогічна допомога, спрямована на гармонізацію сімейних стосунків.

Оцінювання потреб сім'ї як базова технологія соціально-педагогічної роботи. Процедура оцінки потреб дитини та сім'ї.

Тема 2.2 (14). Соціальна робота щодо запобігання насильству в сім'ї та жорсткому поведженню з дітьми.

Професійна компетентність фахівців із соціальної роботи/соціальних працівників щодо підтримки вразливих сімей і дітей. Використання ресурсів громади у соціальній роботі із вразливими сім'ями з дітьми. Внутрісімейна жорсткість (морально-психологічне насилля, емоційно-психологічна жорстокість, фізичне і сексуальне насилля) та шляхи її подолання. Чинники виникнення насильства у сім'ї та жорсткого поведження з дітьми. Основні нормативно-правові акти регламентують соціальну роботу щодо попередження та подолання насильства в сім'ї та жорсткого поведження з дітьми. Особливості виявлення сімей/дітей, які стали жертвами насильницьких дій. Ознаки (індикатори) жорсткого поведження з дітьми

Тема 2.3. (15) Технології соціальної роботи з особами з інвалідністю та їхніми сім'ями.

Зміст поняття інвалідності в сучасних умовах. Інвалідність у дітей як соціально-педагогічна проблема, соціально-екологічна модель – основа соціальної роботи з інвалідами. Характеристика періодів життєвого циклу сім'ї дитини-інваліда. Сутність абілітації та реабілітації в роботі з дітьми-інвалідами. Недопущення соціальної депривації дітей з обмеженими можливостями.

Технології соціальної реабілітації дітей з обмеженими можливостями. Програма реабілітації, її складові. Концепції ранньої реабілітації дітей з обмеженими можливостями. Форми реабілітації інвалідів: психологічна, педагогічна, соціально-економічна, професійна, побутова та ін. Сім'я – активний фактор реабілітації та соціальної адаптації дитини з обмеженими можливостями. Моделі (тактики) роботи соціального педагога з батьками: безпосередня робота з конкретною сім'єю; безпосередня робота з групою батьків; опосередкована робота з групою батьків, розвиток контактів поміж сім'ями. Цикли соціальної допомоги батькам дітей з обмеженими можливостями. Моделі взаємодії з сім'ями, де є діти-інваліди (за А.Й.Капською): кризово-інтервентна, проблемно-орієнтована, психосоціальна (патронаж, консультації та бесіди, тренінг) та ін. Громадсько-правові, соціально-психологічні та інформаційно-технологічні аспекти інтеграції молоді з обмеженими фізичними можливостями в суспільство. Вітчизняний досвід організації надання допомоги людям з інвалідністю (відвідування установ та служб, які працюють із дітьми та молоддю із особливими потребами).

Тема 2.4.(16). Особливості соціально-педагогічної роботи в освітньо-виховних закладах

Соціально-психологічна служба школи, її призначення, головні завдання та функції. Функції і ролі шкільного соціального педагога, основні напрями соціально-педагогічної діяльності в освітній установі. Характеристика посадових обов'язків та прав шкільного соціального педагога. Нормативно-правове забезпечення діяльності шкільного соціального педагога.

Типові технології роботи шкільного соціального педагога: вивчення (дослідження) соціально-педагогічних процесів в учнівському колективі; соціально-педагогічна діагностика різних категорій дітей; соціально-педагогічна робота з дітьми і підлітками, що мають поведінкові відхилення; організація дозвіллевой діяльності з дітьми і підлітками школи. Соціально-педагогічне консультування сім'ї і дітей, методична допомога учителям в виховній (превентивній) роботі з дітьми, що мають відхилення в поведінці. Зміст і методи соціально-педагогічної роботи школи в сімейному соціумі.. Вітчизняний та регіональний досвід соціально-просвітницької та профілактичної роботи соціальних педагогів у навчальних закладах.

Тема 2.5. (17) Технології соціальної роботи з молоддю.

Молодь як особлива соціально-демографічна структура. Проблеми сучасної молоді. Характеристика негативних тенденцій в молодіжному середовищі. Здійснення державної молодіжної політики в Україні. Реалізація основних напрямів соціального захисту молоді.

Технології соціальної роботи з молоддю. Моделі соціальної роботи з молоддю: інтегративна і дефіцитна. Специфіка соціальної роботи з різними категоріями молоді. Молодіжна субкультура і можливості соціальної роботи. Особливості роботи щодо соціальної підтримки молодих сімей. Форми роботи по підготовці молоді до сімейного життя. Форми і методи роботи щодо сприяння працевлаштуванню та вторинній зайнятій молоді. Організація соціальної роботи в системі центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. Досвід соціальної роботи з молоддю в країнах близького й далекого зарубіжжя. Система роботи із залучення молодих людей до волонтерського руху: вітчизняний і зарубіжний досвід та моделі організації діяльності.

Тема 2.6.(18) Технології соціальної роботи з жінками

Деякі тенденції зміни статусу жінок в сучасному суспільстві. Причини й специфіка соціальних проблем жінок. Генеративна функція жінок. Подвійна зайнятість як проблема. Наслідки соціальних змін у суспільстві щодо становища жінки. Жіноча зайнятість і жіноче безробіття. Вплив на самопочуття жінки сучасної соціально-економічної обстановки. Позадомашня зайнятість і свобода вибору в сімейно-сексуальних стосунках. Подолання соціальної дискримінації жінок. Основні пріоритети соціальної політики щодо покращення становища жінок. Характеристика головних ідей Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації по відношенню до жінок. Основні параметри соціальної політики щодо жінок. Технології соціальної роботи з жінками. Три головні групи завдань щодо соціальної роботи з жінками: їх порятунок, підтримання функціонування, розвиток. Екстрена соціальна допомога; адресна соціальна допомога; соціальний притулок-сховище, захист від домашньої жорстокості в умовах нестационарного закладу, допомога в плануванні сім'ї та соціально-трудова реабілітація – як технології соціальної роботи з жінками. Соціальна підтримка жіночої молоді в діяльності ЦСССДМ.

Тема 2.7.(19). Специфіка соціальної роботи з людьми похилого віку та пенсіонерами.

Люди похилого віку (ЛПВ) як соціальна спільнота. Геронтологічна класифікація ЛПВ за документами МОП і ООН. Соціальне становище і психологічні особливості людей похилого віку. Сучасні теорії старіння: звільнення, активності, субкультури, меншин, вікової стратифікації. Трансформація життєвих орієнтацій та установок ЛПВ, їх соціального самопочуття. Когнітивні особливості ЛПВ, їх характерні реакції та поведінка. Зміст, форми і методи соціально-педагогічної допомоги літнім людям. Організація середовища проживання людей, що старіють. Консультування пенсіонерів та ЛПВ. Підтримання у літніх людей усвідомлення і почуття необхідності і корисності їх життєдіяльності. Система професійної допомоги літнім людям: центри соціального обслуговування, клуби ЛПВ. Форми і методи роботи з літніми людьми: територіальні

центри соціального обслуговування, система нестационарних закладів соціального захисту ЛПВ. Сучасні технології соціальної роботи з ЛПВ. Досвід створення груп самопомоги як частки добровільної мережі соціальної допомоги.. Основні напрями медико-соціальної реабілітації літніх людей.

Тема 2.8.(20). Соціальна спрямованість діяльності неурядових організацій. Волонтерство як ресурс соціальної роботи.

Класифікація НУО. НУО соціального спрямування. Роль неурядових організацій в реалізації соціальної політики держави щодо захисту різних категорій населення. Основні методи (засоби) соціально-педагогічного впливу в умовах громадської організації та шляхи підвищення позитивної виховної ролі громадських організацій. Впровадження елементів соціального замовлення в діяльність НУО.

Витоки та сутність волонтерства. Нормативно-правова база волонтерської діяльності в світі та в Україні. Формування мотивації молоді до участі у волонтерській діяльності. Діяльність молодіжних волонтерських груп у проектах соціально-педагогічної спрямованості. Зміст, форми та методи діяльності волонтерів в умовах мережі центрів соціальних служб для сім'ї, дітей і молоді, недержавних організацій, в умовах вищого навчального закладу. Основні етапи створення молодіжної волонтерської групи.

Тема 2.9.(21). Соціальне проектування та впровадження соціальних проектів. (4 год)

Інновації у вітчизняних технологіях соціальної роботи: PR, спонсорство і меценатство, впровадження наукових досліджень у практику, соціальне проектування і соціальне замовлення, соціальний експеримент та ін. Сутність понять «проект», «проектування», «соціальне проектування». Типи проектів. Компоненти «життєвого циклу» проекту: аналіз ситуації; розроблення концепції проекту; планування проекту; його реалізація; корекція проекту за підсумками моніторингу; оцінка результатів і підведення підсумків проекту. Конкретні кроки реалізації соціального проекту. Ресурси проекту. Розробка робочого плану проекту та складання бюджету. Фінансове обґрунтування проекту. Науковий супровід, моніторинг та оцінка ефективності соціальних проектів. Термінологія грантових заявок.

Тема 2.10.(22). Професійна деформація особистості соціального працівника та прийоми й техніки попередження й подолання професійного (емоційного) вигорання фахівців соціальної сфери.

Чинники професійної діяльності, які істотно впливають на особистість і її вияви. Професійні ризики в соціальній роботі. Сутність поняття “професійної деформації” соціального педагога. Позитивні і негативні вияви професійної деформації фахівця та їх характеристика. Психологія вигорання і професійні деформації в роботі спеціаліста соціальної сфери. Синдром професійного вигорання як результат негативної професійної деформації: його вияви та симптоми. Основні шляхи попередження і подолання негативної професійної реформації соціального педагога (працівника). Професійний відбір в системі попередження негативної професійної деформації. Спеціальна підготовка соціального педагога, спрямована на позитивну професійну деформацію та протидію негативним факторам професійної діяльності. Стратегії допомоги фахівцю соціальної сфери у випадку його професійної деформації. Самопомога фахівця соціальної сфери.

Тема 2.11.(23). Супервізія в соціальній роботі: основні моделі та техніки

Визначення сутності супервізії. Ціннісна база супервізії. Особистість супервізора. Різновиди супервізії: індивідуальна, групова. Моделі здійснення супервізії. Контракти та межі в процесі здійснення супервізії. Реакція супервізора на стрес та тривогу соціального працівника/фахівця із соціальної роботи.

5.ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади технологізації соціальної роботи.
Загальні (функціональні) технології соціальної роботи.

Тема 1.1 (1). Об'єкти та суб'єкти, закономірності й принципи соціальної роботи.

План практичного заняття за темою.

1. Об'єкти та суб'єкти соціальної роботи. Сутність поняття «клієнт» в соціальній роботі.
2. Система закономірностей та принципів в соціальній роботі.
- 5.1. Закономірності діяльності органів соціального захисту державного, регіонального та локального рівня.
- 5.2. Роль принципів у реалізації соціальної роботи.
- 5.3. Методологічні, організаційно-розпорядчі, соціально-політичні, психолого-педагогічні принципи соціальної роботи.

Індивідуальні та групові завдання для самостійного опрацювання

1. Які критерії та пріоритети можна застосовувати при визначенні клієнтів соціальних служб?
2. Яким чином можна запобігати стигматизації у роботі з різними категоріями клієнтів соціальної роботи?
3. Як, на Вашу думку, впливає знання суті закономірностей і принципів на характер роботи соціального працівника/ФСР.
4. Які принципи відносяться до специфічних (інструментальних)? Чому соціальний працівник/ФСР має керуватися ними в своїй професійній діяльності?
5. Чи можете пригадати приклади реалізації принципу *опори на власні сили*, який спирається на позитивний потенціал особистості та її прагнення сприйняти соціальний вплив, із літературних джерел, власного життєвого досвіду чи зі своєї практики роботи в певній соціальній службі?

Тема 1.2. (2) Загальна характеристика провідних методів та форм соціальної роботи

План практичного заняття за темою.

1. Сутність еволюції методології соціальної роботи.
2. Загальні підходи до класифікації й аналізу методів соціальної роботи. Зміни в існуючих методах і виникнення нових методів соціальної роботи.
3. Класифікація методів соціальної роботи за об'єктами (ступенем їх об'єднаності):
4. Характеристика методів соціальної роботи за змістом і характером соціальної роботи.
5. Найбільш використовувані форми соціальної роботи

Індивідуальні та групові завдання для самостійного опрацювання

1. Хто з вітчизняних та зарубіжних учених досліджував методи соціальної діяльності.
2. Яка з існуючих класифікацій методів соціальної роботи, на ваш погляд, є найбільш повною?
3. Ознайомтеся з класифікацією методів соціально-педагогічної діяльності за Р.°Овчаровою. Порівняйте класифікацію методів Р. Овчарової з класифікаціями інших авторів.
4. У чому виявляється інтегративний характер методів соціальної роботи.

Тема 1.3.(3) Індивідуальна соціальна робота. Ведення випадку в соціальній роботі

План практичного заняття за темою.

1. Аналіз об'єкту та предмета індивідуальної соціальної роботи. Визначення видів допомоги клієнту в процесі роботи з індивідуальним випадком.
2. Порівняльний аналіз моделей індивідуальної соціальної роботи.
3. Підходи, що використовуються в процесі індивідуальної соціальної роботи: психоаналітичний підхід, психосоціальний підхід, функціональний підхід; підхід, що зосереджується на вирішенні проблеми; поведінковий підхід.

4. Аналіз процесу роботи з індивідуальним випадком та інтерв'ю як методу роботи з індивідуальним випадком. Техніки й прийоми індивідуального інтерв'ю в соціальній роботі.

5. Визначення знань, вмінь та якостей, що необхідні соціальному працівникові для здійснення індивідуальної роботи з клієнтом

Індивідуальні та групові завдання для самостійного опрацювання

1. Опишіть зміст і принципи індивідуальної соціальної роботи, розкрийте їх сутність.
2. Які методи збору інформації про клієнта Вам доводилося використовувати у своїй роботі?
3. Проаналізуйте техніки та прийоми індивідуального інтерв'ю в соціальній роботі.
4. Зробіть опис індивідуального випадку, охарактеризуйте його структуру.
5. Яку роль відіграє представництво інтересів клієнта в індивідуальній соціальній роботі? Назвіть відомі Вам форми представництва?

Тема 1.4. (4) Теорія і практичні моделі групової соціальної роботи

План практичного заняття за темою.

1. Теоретичне обґрунтування методу групової соціальної роботи.
2. Поняття і призначення методу групової соціальної роботи.
3. Типологія груп. Фактори, що впливають на ефективність групової роботи.
4. Організація та етапи змістової роботи групи.
5. Методи і прийоми групової роботи.
6. Діяльність соціального працівника в груповому контексті:
 - 6.а. стратегії ведення групи; 6.б. стилі ведення групи; 6.в. засоби впливу, що використовуються ведучим групи; 6.г. робота ведучого в парі.
7. Технологія здійснення групової психолого-педагогічної терапії (практичне проведення фрагментів а) соціально-просвітницького тренінгу; б) засідання групи взаємодопомоги).

Індивідуальні та групові завдання для самостійного опрацювання

1. Використовуючи власний досвід та знання, визначте, в чому полягає відмінність групової роботи від індивідуальної.
2. Чим, на Вашу думку, група відрізняється від інших спільнот людей?
3. Що ви розумієте під поняттям «ефект групи»? В чому полягає його сутність.
4. Яким чином здійснюється підготовка до роботи групи?
5. Яким чином надається зворотній зв'язок під час групової роботи?
6. Як Ви гадаєте, чи обов'язково потрібна допомога професіоналів на етапі становлення групи самопомоги (групи взаємодопомоги)?
7. Охарактеризуйте методи оцінювання групової динаміки і групової ефективності. Які різновиди груп у майбутньому Ви, як фахівець, могли б вести?

Тема 1.5. (5) Сучасні підходи до розуміння громади. Змістові компоненти соціальної роботи в громаді

План практичного заняття за темою.

1. Робота в громаді як метод соціальної роботи.
2. Громада як соціалізуючий фактор у життєвому просторі дітей та молоді.
3. Сучасні підходи до організації соціальної роботи в громаді. Методи та моделі роботи з громадою.
4. Технології соціальної роботи в територіальній громаді.
5. Робота з розвитку громади. Планування та реалізація соціальних програм у громаді. Організація догляду в громаді.
6. Роль партнерства в організації соціальної роботи на рівні громади.

Індивідуальні та групові завдання для самостійного опрацювання

1. Як визначається громада у працях зарубіжних науковців?
2. Перерахуйте основні якості та характеристики громади.

3. Охарактеризуйте об'єднану територіальну громаду в Україні.
4. Які проблеми існують в законодавчому регулюванні діяльності територіальної громади?
5. На що мають бути спрямовані дії фахівців соціальної сфери, які працюють в громаді?
6. Спробуйте визначити, членом скількох громад Ви є? Окресліть проблеми, які на Вашу думку, потребують вирішення у межах територіальної громади, в якій ви проживаєте.
7. Чи можете Ви визначити відмінність між організацією та громадою?
8. Із якою метою соціальний працівник/ФСР складає карту громади?

Тема 1.6.(6) Технологія як спосіб організації соціальної роботи й соціально-педагогічної діяльності та умова їх оптимізації

План практичного заняття за темою.

1. Суть понять «технологія», «соціальна технологія». Класифікація соціальних технологій.
2. Роль соціальної технологізації в оптимізації соціальної сфери.
3. Специфіка технологій в соціальній роботі як науці, навчальній дисципліні, як видів професійної діяльності.
4. Класифікація технологій в соціальній роботі в залежності від суб'єктів та об'єктів, цілей, змісту та функцій діяльності.
5. Загальні та часткові, універсальні (соціальна діагностика, адаптація, контроль, реабілітація, профілактика, обслуговування, захист, проектування, посередництво та ін.).

Індивідуальні та групові завдання для самостійного опрацювання

1. Чим можна пояснити багатоманітність соціальних технологій.
2. Розробіть перелік об'єктивних та суб'єктивних умов реалізації соціальних технологій. Обґрунтуйте свій вибір.
3. Дайте характеристику дослідницьких (пізнавальних) соціально-педагогічних технологій.
4. Дайте характеристику прикладних (практичних) соціально-педагогічних технологій.
5. Дайте загальну характеристику освітніх соціально-педагогічних технологій.

Тема 1.7.(7). Технологія та методи соціально-діагностичної роботи. Експертиза та оцінка ефективності соціальної роботи

План практичного заняття за темою.

1. Соціальна діагностика та її значення в соціальній роботі. Характеристика принципів соціальної діагностики.
2. Етапи і способи проведення діагностичного дослідження в соціальній роботі. Технологічна структура процесу соціального діагностування.
3. Методи соціальної діагностики, їх класифікації.
4. Комплексна психолого-педагогічна діагностика. (за Завацькою Л.М)
5. Соціальна експертизи, її функції та завдання.
6. Організаційні моделі соціальної експертизи. Етапи роботи експертів при використанні різних моделей експертизи.
7. Методика здійснення експертиз різного виду (медико-соціальна експертиза (МСЕК), психолого-медико-педагогічний консиліум), оцінно-експертна технологія в роботі соціального працівника.
8. Види оцінок, алгоритм здійснення оцінки в соціальній роботі/соціально-педагогічній діяльності.

Індивідуальні та групові завдання для самостійного опрацювання

1. Опишіть суб'єктивні та об'єктивні помилки соціальної діагностики та шляхи їх мінімізації.

2. Проаналізуйте можливі форми та моделі діагностики проблем соціального характеру.
3. Якими є оптимальні методики у процесі діагностики різних груп населення.
4. Що, на вашу думку, соціальному працівнику/ФСР слід знати й уміти для здійснення діагностичної функції?
5. У чому полягає роль діагностики у вирішенні соціальної проблеми.
6. Підберіть необхідний інструментарій для проведення діагностики однієї з обраних проблем (рівня агресивності підлітків, їх схильності до адиктивної поведінки, рівня конфліктності особистості, виявлення професійних інтересів, сімейних взаємовідносин тощо).
7. Назвіть моделі експертної роботи і визначте основні відмінності між ними.
8. Розкрийте сутність моніторингу й оцінки як засобів підвищення ефективності надання соціальних послуг.
9. Назвіть об'єкти оцінки у соціальній роботі.
10. Визначте алгоритм оцінки соціальних явищ.

Тема 1.8.(8) Технології профілактичної роботи соціального працівника/ фахівця із соціальної роботи

План практичного заняття за темою.

1. Політичні, соціально-економічні, нормативні та організаційно-методичні передумови розвитку профілактичної соціальної роботи.
2. Соціальна профілактика як провідний напрям соціальної роботи, її сутність, структура, мета, завдання.
3. Три рівні (загальносоціальний, спеціальний, індивідуальний) та види (первинна, вторинна, третинна, структурна) соціальної профілактики.
4. Основні процедури, стратегії та моделі соціальної профілактики.
 - 4.1. Стратегії боротьби і нормалізації.
 - 4.2. Моделі стримування, залякування, ствердження моральних принципів, поширення фактичних знань, навчання позитивній поведінці, формування здорового способу життя, радикальна модель.
 - 4.3. Моделі контрольованого впливу і зменшення шкоди.
5. Основні способи і методи профілактичної інтервенції.
6. Традиційні та інноваційні технології профілактичної роботи – профілактична програма, профілактичний захід, «навчання на рівних» тощо.

Індивідуальні та групові завдання для самостійного опрацювання

1. Чим відрізняють медичні, юридичні чи інші заходи з профілактики від профілактики в соціальній сфері.
2. Відшукайте нормативно-правові документи, що спрямовані на профілактику різних видів негативних явищ.
3. Розкрийте більш детально складові структурної профілактики: профілактика через усвідомлену поведінку; підтримка здоров'я на політичному, соціальному та культурному рівнях; поширення знань і компетентності в діях серед головних уразливих груп; відповідність стратегіям, зорієнтованим на зміну умов, за яких відбувається прояв певної поведінки; зміцнення солідарності з людьми з вразливих категорій й толерантне ставлення до різних способів життя.
4. Покажіть специфіку здійснення контрольовано-репресивної, охоронно-захисної, нейтралізуючої, відволікаючої, виключаючої та «компенсаторної» профілактики.
5. Розробіть програму профілактичного заходу з конкретною цільовою групою, використовуючи форми та методи профілактичної роботи.

Тема 1.9 (9) Соціальна терапія і технології її здійснення

План практичного заняття за темою.

1. Сутність і зміст понять «терапія», «соціальна терапія», «соціально-педагогічна терапія».
2. Основні форми і методи терапевтичного впливу, які використовуються в соціальній роботі: їх технологічні характеристики:
 - 2.1. Індивідуальна й групова терапія; 2.2. Трудова терапія;
 - 2.3. Терапія самовиховання; 2.4. Соціотерапія; 2.5. Музикотерапія;
 - 2.6. Ритмотерапія; 2.7. арттерапія; 2.8. кольоротерапія;
 - 2.9. психогімнастика; 2.10. логотерапія; 2.11. імаготерапія та ін.
3. Практична демонстрація фрагментів терапевтичних методик.
4. Організація роботи терапевтичної групи (спільноти).

Індивідуальні та групові завдання для самостійного опрацювання

1. Обґрунтуйте необхідність використання в соціальній роботі терапевтичних технологій.
2. Поясніть зміст вислову «доглядати за душею».
3. Хто з відомих дослідників вивчав питання використання терапії у соціально-педагогічному аспекті.
4. Підберіть 1-2 терапевтичні методики для презентації їх групі.
5. Підберіть казки, твори, які можна використовувати за методом казкотерапії у роботі з дітьми: а) конфліктними; б) агресивними; в) схильними до правопорушень; г) жертвами насилля.

Тема 1.10.(10) Технології соціальної абілітації та реабілітації

План практичного заняття за темою.

1. Сутність понять «абілітація», «реабілітація», «соціальна реабілітація» та їх види.
2. Об'єкти та суб'єкти соціально-реабілітаційної діяльності. Завдання установ соціальної реабілітації.
3. Особливості медико-соціальної, професійно-трудової, соціально-психологічної, соціально-побутової та соціально-рольової реабілітації.
4. Технологія індивідуальної реабілітації вихованця.
5. Особливості проведення соціально-середовищної орієнтації і соціально-побутової адаптації в установах соціального обслуговування населення.
6. Складання програми соціальної реабілітації клієнта.

Індивідуальні та групові завдання для самостійного опрацювання

1. Проаналізуйте різні підходи дослідників до визначення поняття «соціальна реабілітація»: визначте спільні риси та відмінності між ними.
2. Назвіть принципи реабілітаційної роботи та розкрийте їх зміст.
3. Окресліть та аргументуйте свій вибір соціальних груп, котрі мають потребу в соціальній реабілітації.
4. Опишіть етапи соціально-реабілітаційної роботи і визначіть їх зміст.
5. Покажіть особливості медико-соціальної, професійно-трудової, соціально-психологічної, соціально-побутової та соціально-рольової реабілітації (на прикладі певних груп клієнтів спеціалізованої соціальної служби).
6. Назвіть етапи проведення соціально-побутової адаптації.
8. Поцікавтесь, які реабілітаційні установи є у населеному пункті, де Ви проживаєте (проживали). Визначте, на яких проблемах вони спеціалізуються.

Тема 1.11 (11). Технології соціального й соціально-психологічного консультування та посередницької діяльності.

План практичного заняття за темою.

1. Консультування як метод допомоги у соціальній роботі, його призначення і сутність. Види соціального консультування.
2. Основні принципи консультування, вимоги до здійснення процесу консультування.

3. Технологія консультативної соціальної допомоги. Техніка спілкування з клієнтами в процесі індивідуальної консультативної допомоги.
4. Етапи консультативної бесіди.
5. Шляхи уникнення соціальним працівником/ФСП непродуктивного спілкування з клієнтом в ході консультації.
6. Консультування по телефону як різновид соціальної допомоги. Завдання «Телефону довіри». Помилки та ілюзії телефонної консультації.
7. Посередництво в соціальній роботі, його мета і основні завдання, види і форми.
8. Технологія надання посередницьких послуг та послуг з переадресації соціальним педагогом/працівником.

Індивідуальні та групові завдання для самостійного опрацювання

1. Назвіть типові / соціальні проблеми, які є предметом соціального консультування.
2. Що передбачає консультативна діяльність фахівця із соціальної роботи?
3. Які моделі консультування існують та з якими з них ви стикалися в житті?
4. Які завдання можна вирішити в процесі консультативної бесіди?
5. Перерахуйте основні вимоги до соціального працівника, який проводить консультацію з клієнтом.

Тема 1.12. (12). Технології зв'язку з громадськістю та взаємодії зі ЗМІ в соціальній роботі. Рекламно-інформаційні технології в соціальній роботі.

План практичного заняття за темою.

1. Зміст та специфіка технологій зв'язку з громадськістю (PR). Основні функції та принципи PR: PR як функція менеджменту, як комунікація, як вплив на громадську думку, як процес.
2. PR і подібні йому напрями діяльності: прес-посередництво, просування, публіситі, громадські справи, реклама, маркетинг.
3. Взаємодія із засобами масової інформації в соціальній роботі
4. PR-тактики соціальних служб і недержавних організацій:
 - 4.а. письмові й друковані матеріали: прес-реліз;
 - 4.б. усне слово, лобіювання: прес-конференція;
 - 4.в. Інтернет та інші новітні технології: web-сторінка.
5. Рекламно-інформаційні технології в соціальній роботі.
6. Функції, засоби та інструменти соціальної реклами, її етапи: можливості її використання в соціально-педагогічній роботі.
7. Організація та проведення просвітницько-інформаційної кампанії в навчальному закладі, інших установах та територіальній громаді загалом.

Індивідуальні та групові завдання для самостійного опрацювання

1. Які вимоги ставлять до спеціалістів у галузі PR в сучасних умовах. Охарактеризуйте їх.
2. Підготуйте прес-реліз заходу (акції) за певною тематикою.
3. Розкрийте методику проведення публічних масових заходів та інформаційних кампаній.
4. Проаналізуйте Закон України «Про рекламу» на предмет його спрямованості на вирішення соціальних проблем громадян.
5. Яку тематику висвітлює соціальна реклама? В чому полягають її функції?
6. Назвіть і покажіть специфіку каналів рекламного впливу. Розкрийте особливості критеріїв вибору каналу рекламного впливу.
7. Що є основними складовими ефективності соціальної реклами?
8. Охарактеризуйте етапи підготовки та реалізації соціальної рекламної кампанії. Підготуйте порівняльну таблицю спільного та відмінного у соціальній рекламі та соціальній рекламній кампанії.

Змістовий модуль II. Особливості соціальної роботи з різними категоріями населення в різних сферах життєдіяльності

Тема 2.1.(13). Технології сімейно-орієнтованої соціальної роботи. Оцінка потреб дитини та сім'ї

План практичного заняття за темою.

1. Сім'я – об'єкт соціальної/соціально-педагогічної роботи. Причини, що викликають сімейні дисфункції.
2. Сутність загальних і специфічних соціальних проблем сучасної сім'ї.
3. Моделі та напрями роботи соціального працівника/ФСР з різними типами сімей.
4. Види і форми соціальної допомоги сім'ї.
5. Технології та методи соціально-педагогічної роботи з сім'єю.
- 5.1. Методи роботи з проблемною сім'єю: спрямованої зміни, «сімейної згоди», «побудови генограми сім'ї».
- 5.2. Специфіка роботи з асоціальними сім'ями (алкоголіків, наркозалежних осіб) та конфліктними сім'ями.
- 5.3. Гейткінг як система попередження потрапляння дітей в інституційні заклади.
- 5.4. Соціально-педагогічна допомога, спрямована на гармонізацію сімейних стосунків.
6. Оцінювання потреб сім'ї як базова технологія соціально-педагогічної роботи.
7. Процедура оцінки потреб дитини та сім'ї.

Індивідуальні та групові завдання для самостійного опрацювання

1. Використовуючи досвід навчально-фахової діяльності (систему практик), висловіть своє ставлення, аргументуючи його, до використання численних класифікацій сім'ї у конкретній практиці соціальної роботи.
2. Розкрийте особливості проходження адаптація сім'ї до сучасних соціально-економічних умов.
3. Якими є характерні проблеми, з якими зіштовхуються батьки в процесі виховання дітей на різних вікових етапах їхнього розвитку?
4. Окресліть методику визначення основної (ключової) проблеми сім'ї. Розкрийте поняття «криза» та «сім'я у кризі».
5. Доведіть твердження про те, що соціальна робота з сім'єю сприяє стабілізації сімейного життя.
6. Опишіть процес залучення громадськості до роботи із сім'єю.
7. Обґрунтуйте з теоретичної та практичної точок зору твердження про те, що соціальна робота з сім'єю є найбільш широким полем діяльності фахівців із соціальної роботи.
8. Як можна здійснити адміністративний вплив на сім'ю з антисоціальною поведінкою батьків.
9. Хто (особи та соціальні інститути) здійснює турботу про дитину, що залишилася без піклування батьків, і які їхні функції?
10. За допомогою «Анкети вивчення взаємовідносин у сім'ї» (за П.Шептенко та Г.Вороніною, український варіант представлений у посібнику *«Методи та технології роботи соціального педагога / Авт.-упоряд. С.П.Архипова, Г.Я.Майборода, О.В.Тютюнник. Навч. пос. – К.: Слово, 2011. – С. 254-255»*) вивчіть взаємостосунки між членами певної родини, провівши анкетування в цій сім'ї.

Тема 2.2 (14). Соціальна робота щодо запобіганню насильству в сім'ї та жорстокому поводженню з дітьми.

План практичного заняття за темою.

1. Професійна компетентність фахівців із соціальної роботи/соціальних працівників щодо підтримки вразливих сімей і дітей.
2. Використання ресурсів громади у соціальній роботі із вразливими сім'ями з дітьми.
3. Внутрісімейна жорсткість (морально-психологічне насилля, емоційно-психологічна жорстокість, фізичне і сексуальне насилля) та шляхи її подолання.

4. Чинники виникнення насильства у сім'ї та жорстокого поводження з дітьми.
5. Основні нормативно-правові акти регламентують соціальну роботу щодо попередження та подолання насильства в сім'ї та жорстокого поводження з дітьми.
6. Особливості виявлення сімей/дітей, які стали жертвами насильницьких дій. Ознаки (індикатори) жорстокого поводження з дітьми.

Індивідуальні та групові завдання для самостійного опрацювання

1. Якими є наслідки насильства в сім'ї та жорстокого поводження з дітьми?
2. Хто може бути надавачем соціальних послуг для сім'ї з даною ознакою вразливості?
3. Які форми і методи доцільно використовувати у процесі соціальної роботи з такими отримувачами послуг.
4. Якими є основні ризики (труднощі, застереження) та рекомендації щодо роботи з сім'ями, особами, які мають таку ознаку вразливості?

Тема 2.3. (15) Технології соціальної роботи з особами з інвалідністю та їхніми сім'ями.

План практичного заняття за темою.

1. Інвалідність у дітей як соціально-педагогічна проблема.
2. Сутність абілітації та реабілітації в роботі з дітьми та молодими людьми з інвалідністю. Недопущення соціальної депривації дітей з обмеженими можливостями.
3. Моделі соціальної реабілітації дітей з функціональними обмеженнями.
4. Форми реабілітації осіб із інвалідністю: психологічна, педагогічна, соціально-економічна, професійна, побутова та ін.
5. Цикли соціальної допомоги батькам дітей із обмеженими можливостями. Моделі взаємодії з сім'ями, де є діти-інваліди (за А.Й.Капською).
6. Громадсько-правові, соціально-психологічні та інформаційно-технологічні аспекти інтеграції молоді з обмеженими фізичними можливостями в суспільство.
7. Вітчизняний досвід організації надання допомоги людям з функціональними обмеженнями (відвідування установ та служб, які працюють із дітьми та молоддю із особливими потребами).

Індивідуальні та групові завдання для самостійного опрацювання

1. Розкажіть про відомі Вам зразки здійснення в нашій країні матеріального, соціально-побутового й медичного забезпечення дітей з інвалідністю та молодих інвалідів.
2. Вкажіть як вирішується проблеми інвалідності в різних регіонах України, зокрема на Волині (на прикладі матеріалів зі ЗМІ).
3. Складіть порівняльну схему діяльності організацій і установ соціального обслуговування осіб із інвалідністю.

№ п/п	Назва організації	Об'єкти соціальної роботи	Завдання	Форми, методи, технології соціальної роботи

4. Проаналізуйте, з якою метою створюються громадські організації для осіб з інвалідністю в Україні, їх завдання, функції, напрями діяльності.
5. Проаналізуйте вітчизняні й міжнародні програми і проекти, які реалізуються в Україні в рамках технічної допомоги громадським організаціям осіб із інвалідністю, програм самопомоги й взаємного співробітництва.
6. Визначте, які труднощі і перешкоди існують для інтегративного навчання осіб із інвалідністю.
7. Чим, на вашу думку, викликана стигматизація людей із психофізичними розладами? Яким чином можна запобігти цьому явищу?

Тема 2.4.(16). Особливості соціально-педагогічної роботи в освітньо-виховних закладах

План практичного заняття за темою.

1. Соціально-психологічна служба навчального закладу, її призначення, головні завдання та функції.
2. Функції і ролі шкільного соціального педагога, основні напрями соціально-педагогічної діяльності в освітній установі.
3. Нормативно-правове забезпечення діяльності шкільного соціального педагога.
4. Типові методи і технології роботи шкільного соціального педагога.
5. Характеристика посадових обов'язків та прав шкільного соціального педагога.
6. Проблеми взаємодії сім'ї, освітнього закладу, громадських організацій та адміністративних органів в процесі координації виховних зусиль.
7. Вітчизняний та регіональний досвід соціально-просвітницької та профілактичної роботи соціальних педагогів у навчальних закладах.

Індивідуальні та групові завдання для самостійного опрацювання

1. Проаналізуйте коло осіб, із якими взаємодіє соціальний педагог у закладі загальної середньої освіти (ЗЗСО).
2. Розкрийте специфіку професійної діяльності соціального педагога у ЗЗСО та її відмінність від діяльності звичайних педагогічних працівників, практичного психолога, фахівця із соціальної роботи територіальної громади?
3. Якими документами регламентується діяльність соціального педагога в системі освіти?
4. Які види соціальних послуг надає учням та їх батькам соціальний педагог у навчальному закладі?
5. Опишіть специфіку організації соціально-педагогічної роботи з батьками в системі освіти?
6. З якою метою, на Вашу думку, впроваджуються у ЗЗСО просвітницько-профілактичні та освітні програми?
7. Якою, на вашу думку, є роль соціального педагога в управлінні школою.
8. Назвіть основні напрями роботи соціального педагога щодо організації виховного середовища учнів.
9. Розкрийте специфіку соціально-педагогічного консультування сім'ї і дітей із проблем виховання, взаємостосунків із однолітками, самовиховання та інших соціально-педагогічних проблем.

Тема 2.5 (17) Технології соціальної роботи з молоддю.

План практичного заняття за темою.

1. Молодь як особлива соціально-демографічна група. Соціально-психологічний портрет молоді. Основні соціальні проблеми молоді.
2. Здійснення державної молодіжної політики в Україні. Реалізація основних напрямів соціального захисту молоді.
3. Організація соціальної роботи в системі центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.
4. Соціальні програми і соціальні заходи в Україні щодо підтримки молоді, молоді сім'ї.
5. Досвід соціальної роботи з молоддю в країнах близького й далекого зарубіжжя.
6. Система роботи із залучення молодих людей до волонтерського руху: вітчизняний і зарубіжний досвід та моделі організації діяльності.

Індивідуальні та групові завдання для самостійного опрацювання

1. Дайте стислу характеристику соціально-проблемного «молодіжного поля» і висловіть індивідуально-професійне ставлення до нього.
2. Охарактеризуйте основні напрями та основні принципи соціального захисту молодів України.
3. Охарактеризуйте особливості здійснення соціального захисту молоді в сучасних умовах.

Наведіть приклади зі ЗМІ.

4. Ознайомтесь із напрямками і програмами діяльності обласного чи районних ЦСССДМ Волинської області та проаналізуйте їх відповідність потребам молодих людей.
5. Покажіть специфіку діяльності соціальних служб для сімей, дітей та молоді в контексті державної політики із забезпечення прав дітей.
6. Опрацюйте положення про соціальний гуртожиток, центр соціально-психологічної реабілітації для дітей та молоді з функціональними обмеженнями, центр соціально-психологічної допомоги та заповніть таблицю подану нижче:

Назва закладу соціального спрямування	Основні завдання	Форми роботи з клієнтами

Тема 2.6.(18) Технології соціальної роботи з жінками

План практичного заняття за темою.

1. Причини і специфіка соціальних проблем жінок.
2. Основні пріоритети соціальної політики щодо покращення становища жінок. Характеристика головних ідей Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок.
3. Соціальне становище жінок в Україні.
 - 3.а. проблеми жіночої праці, зайнятості жінок, прав працюючих жінок;
 - 3.б. жінки і політика, жінки і засоби масової інформації;
 - 3.в. охорона здоров'я, народжуваність, материнство;
 - 3.г. проблеми насильства щодо жінок.
4. Технології соціальної роботи з жінками: вітчизняний та зарубіжний досвід.
5. Екстрена соціальна допомога; адресна соціальна допомога; соціальний притулок-сховище, захист від домашньої жорстокості в умовах нестационарного закладу, допомога в плануванні сім'ї та соціально-трудова реабілітація – як сучасні технології соціальної роботи з жінками.
6. Соціальна підтримка жіночої молоді в діяльності ЦСССДМ.

Індивідуальні та групові завдання для самостійного опрацювання

1. Визначте основні показники сучасного становища жінок в українському суспільстві.
2. Охарактеризуйте головні правові гарантії соціального захисту жінки в Українській державі..
3. Опрацювавши «Конвенцію щодо ліквідації усіх форм дискримінації жінок», вкажіть, у чому може виявлятися соціальна дискримінація жінок в Україні? Наведіть приклади зі свого життєвого досвіду.
4. Як ви вважаєте, що є важливіше для сучасної жінки – робота чи сім'я? Обґрунтуйте свою думку.
5. Які моделі соціальних служб для жінок існують у західній практиці, на вирішення яких проблем вони спрямовані?
6. Як відбувається становлення соціальних служб для жінок в Україні?
7. Створення яких соціальних служб, соціальних програми для жінок, на Вашу думку, є нагальною потребою у Вашому регіоні?
8. У чому полягає сутність сучасного фемінізму?

Тема 2.7.(19). Специфіка соціальної роботи з людьми похилого віку та пенсіонерами.

План практичного заняття за темою.

1. Люди похилого віку як соціальна спільнота. Соціально-психологічні особливості старості і старіння.
2. Самотність людей похилого віку як соціальна проблема.

3. Зміст, форми і методи соціально-педагогічної допомоги літнім людям в сучасних умовах: вітчизняний та зарубіжний досвід.
4. Соціальний захист людей похилого віку.
5. Організація середовища проживання людей, що старіють. Адаптація до старості.
6. Система соціального обслуговування населення похилого віку. Заклади соціального обслуговування (стаціонарні, напівстаціонарні, нестаціонарні), їх характеристика, зміст діяльності, форми та методи роботи.
7. Сучасні технології соціальної роботи з ЛПВ. Досвід створення груп самопомоги та взаємодопомоги.
8. Основні напрями медико-соціальної реабілітації літніх людей.

Індивідуальні та групові завдання для самостійного опрацювання

1. Опишіть особливості процесу старіння. Які чинники, на вашу думку, найбільше впливають на нього?
2. У чому полягають основи теорії старіння населення з позицій соціально-демографічного процесу?
3. Проаналізуйте проблему адаптації до старості й проблему соціальної роботи в цьому напрямі.
4. Охарактеризуйте своєрідність медичних і соціально-психологічних проблем літнього і старечого віку й можливі моделі соціальної роботи в цей період.
5. Яких принципів необхідно дотримуватись при організації соціальної підтримки людей похилого віку?
6. У чому полягає соціальна реабілітація людей похилого віку?
7. Які форми організації громадської активності для людей похилого віку вам відомі?
8. Складіть бібліографію статей у фахових журналах («Соціальний захист», «Соціальна політика й соціальна політика», «Практична психологія й соціальна робота» та ін.) за останній рік із даної проблеми, на одну із статей – зробіть анотацію.
9. У чому полягає роль і завдання соціальних сервісних інституцій для людей похилого віку.
10. Ознайомтесь і узагальніть досвід роботи з людьми похилого віку й самотніми: а) в територіальному центрі соціального обслуговування (надання соціальних послуг); б) геронтологічному пансіонаті; в) осередку патронажних сестер Червоного Хреста. Які заклади для ЛПВ доцільно було б розвивати в Україні?

Тема 2.8.(20). Соціальна спрямованість діяльності неурядових організацій. Волонтерство як ресурс соціальної роботи.

План практичного заняття за темою.

1. Класифікація НУО. НУО соціального спрямування.
2. Роль неурядових організацій в реалізації соціальної політики держави щодо захисту різних категорій населення.
3. Основні методи (засоби) соціального впливу в умовах громадської організації та шляхи підвищення позитивної виховної ролі громадських організацій.
4. Нормативно-правова база волонтерської діяльності в світі та в Україні.
5. Діяльність молодіжних волонтерських груп у проектах соціальної спрямованості.
6. Зміст, форми та методи діяльності волонтерів в умовах мережі центрів соціальних служб для сім'ї, дітей і молоді та недержавних організацій, в умовах закладу вищої освіти.
7. Основні етапи створення молодіжної волонтерської групи.

Індивідуальні та групові завдання для самостійного опрацювання

1. Опрацюйте Закон України «Про об'єднання громадян».
2. Покажіть механізм взаємодії держави та третього сектору (недержавних організацій) в питаннях соціально-педагогічної роботи?
3. Складіть банк неурядових організацій соціального спрямування, які працюють у нашому регіоні.

4. Узагальніть досвід роботи однієї неурядової організації соціального спрямування.
5. Створіть програму волонтерської ініціативи, спрямовану на соціально-педагогічну підтримку однієї з вразливих категорій дітей та молоді.
6. Проаналізуйте Закон України «Про волонтерську діяльність» (2011). Покажіть його сильні сторони та проблемні місця.

Тема 2.9.(21). Соціальне проектування та впровадження соціальних проектів.

План практичного заняття за темою.

1. Сутність понять «проект», «проектування», «соціальне проектування».
2. Типи проектів.
3. Компоненти «життєвого циклу» проекту.
4. Алгоритм технології соціального проектування.
5. Конкретні кроки реалізації соціального проекту.
6. Науковий супровід, моніторинг та оцінка ефективності соціальних проектів.
7. Написання та публічний захист підготовлених проектів.

Індивідуальні та групові завдання для самостійного опрацювання

1. Чим, на вашу думку, соціальний проект відрізняється від інших видів проектів?
2. Ознайомтесь із прикладами розроблених проектів чи зразками апікаційних форм вітчизняних чи зарубіжних донорських організацій, Волинської ОДА, Луцької міської ради.
3. Створіть проект на певну соціальну тематику, актуальну для вашого міста, регіону та презентуйте його серед студентів Вашої групи.
4. Визначте відповідно до таблиць «Стратегія проекту», «Типологія проектів» (див. посібник: *Методи та технології роботи соціального педагога / Авт.-упоряд. С.П.Архипова, Г.Я.Майборода, О.В. Тютюнник. Навч. пос. – К.: Слово, 2011. – С.199*), до якого типу належить створений вами проект за усіма ознаками.

Тема 2.10.(22). Професійна деформація особистості соціального працівника та прийоми й техніки попередження й подолання професійного (емоційного) вигорання фахівців соціальної сфери.

План практичного заняття за темою.

1. Фактори професійної діяльності, що істотно впливають на деформацію особистості соціального педагога /соціального працівника.
2. Професійна деформація особистості: поняття, сутність і зміст та її найбільші типові вияви.
3. Синдром професійного вигорання як результат негативної професійної деформації: його вияви та симптоми.
4. Деякі шляхи профілактики, мінімізації та подолання професійного вигорання соціального педагога/соціального працівника.
5. Стратегії допомоги фахівцю соціальної сфери у випадку його професійної деформації.
6. Самодопомога фахівця соціальної сфери.

Індивідуальні та групові завдання для самостійного опрацювання

1. Чи впливає наявність професійного відбору на попередження професійної деформації особистості соціального педагога.
2. Підберіть із психолого-педагогічної літератури методики самодопомоги при стресах, конфліктних ситуаціях.
3. Підберіть казки, притчі, життєві історії для роботи зі спеціалістами з метою терапевтичного впливу у ситуаціях загрози професійного вигорання.
4. Ознайомтесь зі змістом методики В.В. Бойко (див. посібник: *Методи та технології роботи соціального педагога / Авт.-упоряд. С.П.Архипова, Г.Я.Майборода, О.В. Тютюнник. Навч. пос. – К.: Слово, 2011. – С.484-493*) та проведіть дослідження щодо виявлення симптомів

емоційного вигорання соціальних педагогів, практичних психологів, учителів під час практики

Тема 2.11.(23) Супервізія в соціальній роботі: основні моделі, техніки формати.

План практичного заняття за темою.

1. Визначення сутності супервізії. Ціннісна база супервізії.
2. Особистість супервізора та супервізованого. Особистісний та професійний досвід кожного.
3. Різновиди супервізії: індивідуальна, групова. Моделі та формати здійснення супервізії.
4. Контракти та межі в процесі здійснення супервізії.
5. Реакція супервізора на на стрес та тривогу соціального працівника/фахівця із соціальної роботи.

Індивідуальні та групові завдання для самостійного опрацювання

1. Як відбувається процес професійного становлення супервізора.
2. Як можна узгодити проблему стосунків супервізора та представників влади/керівництва установи: андидискримінаційна перспектива.
3. Як має відбуватися взаємодія супервізора й супервізованого?
4. Якою має бути, на Вашу думку, реакція супервізора на травму та стреси супервізованих?
5. Як Ви розумієте сутність розвиткового підходу до навчання супервізорів.

Індивідуально-дослідні завдання/соціальні проекти

Індивідуально-дослідне завдання із курсу «Технології соціальної роботи» являє собою творчу роботу, в якій аналізується одна із актуальних (на вибір) соціальних проблем та дається можливість студентові продемонструвати рівень своєї фахової, методичної та особистісної компетентності при розробці шляхів її вирішення. ІНДЗ виконується студентом протягом вивчення дисципліни.

Індивідуально-дослідне завдання у форматі соціального проекту передбачає виклад матеріалу з запропонованої теми в обсязі 8-10 сторінок. Проект повинен включати: методи та форми діагностики (встановлення) існуючої проблеми; план інтервенції, включаючи методіку та форми роботи і їх теоретичне обґрунтування; оцінку характеристики спроектованого плану дій через призму професійної етики та цінностей соціальної роботи, ресурсне та фінансове забезпечення запропонованої діяльності.

Обов'язковим структурним компонентом ІНДЗ є титульна сторінка (з вказівкою кафедри, теми, групи, прізвища та імені студента, року виконання). Кожний проект також має відображати: проблему, на вирішення якої він спрямований; мету та завдання; опис видів діяльності, які планується виконати в межах проекту; терміни та місце реалізації проекту; прогнозовані результати; кадрове, фінансове та матеріально-технічне забезпечення проекту; кошторис витрат.

Орієнтовна тематика індивідуально-дослідних завдань/соціальних проектів

1. Формування оптимального й адекватного ставлення батьків до дитини з обмеженими можливостями.
2. Основні напрями використання педагогічного потенціалу літніх людей в соціальній роботі.
3. Соціальна робота з жертвами сексуального насилля.
4. Соціально-педагогічна робота з дітьми – жертвами насилля.
5. Соціальна робота з батьками, котрі здійснюють насилля щодо дітей.
6. Соціально-педагогічні аспекти роботи з дітьми, котрі стали сиротами внаслідок загибелі батьків або інших непередбачуваних обставин.
7. Соціально-педагогічна робота щодо подолання (недопущення) дитячої проституції.
8. Соціальна діяльність (соціальне служіння) у релігійних конфесіях.

9. Соціально-педагогічна діяльність із дітьми – порушниками дисципліни (чи правопорушниками) в умовах закладу загальної середньої чи професійно-технічної освіти.

10. Соціальна робота щодо подолання бродяжництва і безпритульності в дитячому середовищі.

11. Протидія зростанню алкогольних традицій в сім'ї та їх впливу на розвиток дитячого алкоголізму.

12. Проблеми попередження негативної професійної деформації соціального працівника/ФСР..

13. Соціальна робота з надання допомоги малозабезпеченій сім'ї.

14. Використання арттерапевтичних методик та технологій у соціальній роботі.

15. Технології соціально-педагогічної роботи з формування громадської активності підлітків (лідерство, самоврядування тощо).

16. Соціальне патрунування/соціальний супровід сім'ї, котра має дитину з інвалідністю.

17. Соціальна робота з юними матерями в умовах Центру матері й дитини (центру соціально-психологічної допомоги, соціального гуртожитку).

18. Використання волонтерських груп як потенційного ресурсу державних соціальних служб і НДО.

19. Психолого-педагогічна підтримка людей похилого віку в період загострення захворювань і допомога в подоланні страху смерті.

20. Реалізація творчого потенціалу осіб із інвалідністю у сфері зайнятості.

21. Розробка та впровадження PR-технологій, спрямованих на залучення бізнесових кіл до реалізації соціальних ініціатив громади.

22. Діяльність соціального працівника/ФСР, спрямована на вирішення проблем організації сімейного і дитячого дозвілля за місцем проживання.

23. Робота з сім'ями, які потребують професійної соціально-педагогічної підтримки.

24. Соціальна робота з безробітними жінками.

25. Соціально-педагогічна робота щодо попередження суїциду серед неповнолітніх.

26. Соціальна робота з жертвами сімейного насильства.

27. Соціально-педагогічна робота з дітьми, котрі схильні до вживання алкоголю.

28. Соціально-педагогічна робота з дітьми, котрі схильні до вживання психоактивних речовин.

29. Соціальна робота щодо підтримки психологічної стабільності людей похилого віку.

30. Соціальна робота з особами, які відбували покарання в місцях позбавлення волі.

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Розподіл балів та критерії оцінювання з навчальної дисципліни «Здоров'язбережувальні технології у соціокультурному середовищі» для денної форми навчання

Таблиця 3

Поточний контроль (макс = 40 балів)		Модульний контроль (макс = 60 балів)		Загальна кількість балів
Модуль 1		Модуль 2		
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	МКР 1	МКР 2	
12 т. х 1,66 б.	12 т. х 1,66 б.	30	30	100
20	20			

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 - 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 - 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

Модульні контрольні роботи проводяться у формі тестування. Максимальна кількість балів за одну МКР – 30 балів. Кожен студент отримує свій варіант МКР, до якого входить 30 тестових завдань. За кожен правильну відповідь нараховується **1 бал**. *Орієнтовні тестові завдання для модульного контролю* наведені на сайті факультету педагогічної освіти та соціальної роботи СНУ ім. Лесі Українки

Підсумковий контроль (екзамен) – максимально 60 балів:

46-60 балів – виставляється студентам, які в повному обсязі виконали завдання, продемонстрували обізнаність з усіма поняттями, фактами, подіями, термінами; адекватно оперують ними при розв'язанні завдань; виявили творчу самостійність, здатність аналізувати факти, які стосуються соціально-педагогічних проблем чи проблем, які викликають перед соціальним працівником.

31-45 бали виставляється за умови достатньо повного виконання завдань. Розв'язання завдання має бути правильним, логічно обґрунтованим, демонструвати знання теоретичного матеріалу, творчо-пізнавальні уміння. Разом з тим у роботі може бути допущено декілька несуттєвих помилок.

16-30 балів виставляється за знання, які продемонстровані в неповному обсязі. Вони, як правило, носять фрагментарний характер. Теоретичні і фактичні знання відтворюються репродуктивно, без глибокого осмислення, аналізу, порівняння, узагальнення. Відчувається, що студент недостатньо обізнаний із літературними джерелами з навчальної дисципліни і не може критично оцінити факти, явища, ідеї, які існують у практиці соціальної роботи та соціально-педагогічної діяльності.

0-15 балів виставляється за неправильну або неповну відповідь, яка свідчить про неусвідомленість і нерозуміння поставленого завдання. Літературу з навчальної дисципліни та її понятійно-категоріального апарату студент зовсім не знає. Відповідь вказує, що програмовим матеріалом він не володіє.

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Активні методи просвітницької діяльності у профілактиці ВІЛ/СНІДу та ризикованої поведінки: посібник для спеціалістів приймальників-розподільників, притулків для неповнолітніх та виховних колоній/ За заг. ред. Р.Г.Вайноле, Т.Л. Лях. – К.: ТОВ «Перфект Стайл», 2007.

2. Безпалько О. В. Соціальне проектування : навч. посіб. / О. В. Безпалько ; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, Ін-т психології та соц. педагогіки, . – К. : [б. в.], 2010. – 127 с.

3. Безпалько О.В. Організація соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю у територіальній громаді: теоретико-методичні основи: Монографія. / О.В. Безпалько. – К.: Науковий світ, 2006. – 363 с.
4. Вернер Д. Реабілітація дітей-инвалідів / Д. Вернер. – М., 1995.
5. Витакер Д.С. Группы как инструмент психологической помощи / Витакер Д.С. – М.: 2000.– 432 с.
6. Вознюк Л.М. Дитячий церебральний параліч: поради батькам та педагогам / Л.М. Вознюк, Н.Б. Климчук, В.С. Петрович. – Луцьк, 2002. – 74с.
7. Волкер Дж. Консультування в регіональних установах соціальних служб / Дж. Волкер // Практична соціальна робота. – Амстердам ; К., 1996. – С. 56–72.
8. Волонтери в соціальній роботі / упоряд. О. Главник, Н. Романова, Т. Дружченко. – К.: Главник, 2006. – 128 с.
9. Волонтерство: poradnik для організатора волонтерського руху /Укл. Т.Л.Лях, О.В.Безпалько, Н.В.Заверико, І.Д.Зверева, Н.В.Зимівець. – К.: ВГЦ «Волонтер», 2001. – 176 с.
10. Гуров В.Н. Социальная работа образовательных учреждений с семьей / В.Н. Гуров. – М. : Педагогическое общество, 2005. – 320 с.
11. Доэл М. Практика социальной работы / М. Доэл, С. Шардлоу ; пер. с англ. – М. : АО «Аспект-пресс», 1995. – 237 с.
12. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / За заг. редакцією проф. І. Д. Звереві. - Київ, Сімферополь: Універсум, 2013. – 536 с.
13. Жінка на порозі ХХІ століття: становище, проблеми, шляхи соціального розвитку. – К. : Студцентр, 2008. – 184 с.
14. Завацька Л.М. Технології професійної діяльності соціального педагога / Л.М. Завацька. – К. : Слово, 2008. – 240 с.
15. Закон України «Про соціальні послуги» від 19 червня 2003 р.
16. Закон України «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю» від 21.07.2001 р.
17. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2017 р.
18. Запобігання і протидія насильству в сім'ї: Метод. рекомендації для соціальних працівників. – К.: ДЦССМ, 2004. – 192 с.
19. Зверева І.Д. Оцінка потреб дитини та сім'ї : від теорії до практики : Навч. посіб.: У 2-х част. / Зверева І.Д., Кияниця З.П., Кузьмінський В.О., Петрович Ж.В. – К.: Задруга, 2011. – Част.1. – 224 с.
20. Зверева І.Д. Соціально-педагогічна робота з дітьми та молоддю в Україні : теорія і практика / І.Д. Зверева. – К. : Правда Ярославичів, 1998. –332 с.
21. Інтеграція молоді з обмеженими фізичними можливостями в суспільство: громадсько-правові, соціально-психологічні та інформаційно-технологічні аспекти: методичний посібник / Є.А. Клопота, В.Г. Бондаренко, О.А. Клопота, С.А. Бондаренко. – Запоріжжя, 2008. – 114 с.
22. Комплексна допомога бездоглядним і безпритульним дітям : метод. пос. / за ред.. Звереві І.Д., Петрович Ж.В. – К.: Калита, 2010. – 376 с.
23. Кочубей А. Визит в семью, или практика работы с семьями : учеб. пособие / А. Кочубей, Н. Умарова. – Псков : ПОИПКРО, 2002. – 118 с.
24. Куліш А. Public Relation для громадських (недержавних) організацій / А. Куліш. – 4-те вид. – К., 2004. – 128 с.
25. Лактионова Г. М. Социально-педагогическая работа с женской молодёжью в крупном городе: теоретико-методические основы: Монография. / Г. М. Лактионова – К., 1998. – 326 с.
26. Лукашевич М. П. Соціальна робота: теорія і практика [підручник] / Лукашевич М. П., Семигіна Т. В. ; 2-е вид. – К: Каравела, 2015. – 368 с.

27. Лукашевич М.П. Теорія і методи соціальної роботи : навч. посібник / М.П. Лукашевич, І. Мигович. – К. : МАУП, 2002. – 136 с.
28. Лютий В.П. Соціальна профілактика негативних явищ у дитячому та молодіжному середовищі : навч. пос. / В.П. Лютий. – К. : Академія праці і соціальних відносин, 2004 .
29. Лютий В.П. Соціальна робота з групам девіантної поведінки : навч. посібник / В.П. Лютий. – К. : АП і СВ, ХДФ, 2000. – 54 с.
30. Маллер А.Р. Ребенок з обмеженими можливостями : книга для родителів / А.Р. Маллер. – М. : Педагогіка, 1996. – 80 с.
31. Методи та технології роботи соціального педагога / Авт.-упоряд. С.П.Архипова, Г.Я.Майборода, О.В. Тютюнник. Навч. пос. – К.: Слово, 2011. – 496 с.
32. Моховиков А. Телефонное консультирование / А. Моховиков. – К. : Академпрес, 1994.
33. Мюллендер О. Самокерована групова робота / Мюллендер О., Уорд Д. – Амстердам; Київ : Асоціація психіатрів України, 1996. – 176 с.
34. Навчально-методичне забезпечення курсу «Технології соціально-педагогічної діяльності» // Соціальна педагогіка: навч. - метод. матеріали для підготовки бакалаврів соц. педагогіки. / П.Гусак [та ін] ; за заг. ред. П. Гусака, Л. Грицюк. – Луцьк: Вежа-Друк, 2012. – с. 160-196.
35. Нойфельд И. Методы социальной работы / И. Нойфельд // Теория и практика социальной работы: отечественный и зарубежный опыт. – М. ; Тула, 1993. – С. 135–140.
36. Овчарова Р.В. Справочная книга социального педагога / Р.В. Овчарова. – М. : ТЦ «Сфера», 2002. – 480 с.
37. Основы социальной работы : Учеб. пос. для студ. высш. учеб. заведений / Под ред. Н.В. Басова. – М.: Академия, 2004. – 288 с.
38. Петрович В.С. Група взаємодопомоги батьків, котрі мають дітей з ДЦП / В.С. Петрович // Проблеми педагогічних технологій. – Луцьк, 2002. – № 1. – С. 87–94
39. Петрович В.С. Налагодження стосунків з біологічною родиною: проблеми, шляхи вирішення // Програма підвищення кваліфікації прийомних батьків та батьків-вихователів дитячих будинків сімейного типу // За заг. ред. Лактіонової Г.М. – К., 2008. – С.224-233.
40. Петрович В.С. Організація діяльності соціально-психологічної служби в професійному технічному навчальному закладі / В.С. Петрович // Проблеми педагогічних технологій. – Луцьк, 2001. – № 2.
41. Петрович В.С., Зимівець Н.В. Сімейні цінності : Тренінговий модуль // Соціальна адаптація дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування, а також осіб з їх числа: посібник до тренінгового курсу з підготовки спеціалістів ЦСССДМ у трьох частинах. Частина друга. – К. Держсоцслужба, 2008.– С 128-184.
42. Почепцов Г. Паблік рилейшенз : навч. посібник / Г. Почепцов. – К. : Знання, 2004.
43. Практична соціальна робота / за ред. Пам. Картер, Т. Джефсса, М.К.Сміта. – Амстердам ; К. : Асоціація психіатрів України, 1996. – 184 с.
44. Профілактика і терапія засобами мистецтва / Під заг. ред. О. І. Пилипенка. – К.:А.Л.Д., 1996. – 56 с.
45. Психолого-педагогічні засади виявлення та подолання насилля у підлітковому середовищі : навчально-методичний посібник / С.І. Якименко, І.А. Хозраткулова. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2015. – 232 с
46. Робота з сім'ями, які потребують професійної соціально-педагогічної підтримки / за ред. Т.Ф. Алексеєнко. – К. : Основа-Принт, 2007. – 128 с.
47. Рудестам К. Групповая психотерапия: Психокоррекционные группы: теория и практика / К. Рудестам ; пер. с англ. – М. : Прогресс, 1990. – 367 с.
48. Семигіна Т.В. Робота в громаді: практика і політика / Т.В. Семигіна. – К. : Видавн. дім «Києво-Могилянська академія», 2004. – 180 с.
49. Сидоров В.Н. Профессиональная деятельность социального работника: ролевой подход / В.Н. Сидоров. – Винница : Глобус-Пресс, 2006. – 408 с.

50. Сидоров В.Н. Теория и практика групповой социальной работы./ В.Н. Сидоров. – Донецк, 2001. – 92 с.
51. Синдром професійного вигорання та професійна кар'єра працівників освітніх організацій: гендерні аспекти / За наук. ред. С. Д. Максименка, Л. М. Карамушки, Т. В. Зайчикової. – К.: Міленіум, 2006. - 368 с.
52. Сімейно орієнтована соціальна робота: практичні аспекти : конспект лекцій / За заг. ред. В.О. Кузьмінського та С.С. Лукашова ; [авт.-упоряд.: Кузьмінський В.О., Лукашов С.С.] – К. : Молодь, 2010. – 128 с.
53. Словник –довідник для соціальних працівників та соціальних педагогів / за ред. А. Капської, С. Толстоухової. – К. : УДЦССМ, 2000. – 234 с.
54. Сמיד Р. Групповая работа с детьми и подростками / Розмари Сמיד– М., 1999.–272 с.
55. Социальная работа / под общ. ред. В.И. Курбатова. – Ростов-на-Д. : Феникс, 2000. – 576 с.
56. Социальная работа с инвалидами : настольная книга для родителей / под ред. Е.И. Холостовой. – М. : Институт социальной работы, 1996.
57. Социальная работа с пожилыми людьми: Настольная книга специалиста по социальной работе.–М.: Ин-т соц.работы, 1996.
58. Социальная работа: теория и практика : учеб. пособие / отв. ред. Е.И. Холостова, А.С. Сорвина. – М. : Инфра-М, 2001. – 428 с.
59. Соціальна педагогіка : мала енциклопедія / за заг. ред. І.Д. Звереві. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 336 с.
60. Соціальна педагогіка: Словник-довідник. / За заг. ред. Т. Ф. Алексєєнко. – К., 2006. – 465с.
61. Соціальна робота в Україні : навч. посібник / за заг. ред. І.Д. Звереві, Г.М. Лактіонової. – К., 2004. – 256 с.
62. Соціальна робота в Україні: перші кроки / під ред. В. Полтавця. – К. : Вид дім КМ Академія, 2000. – 236 с.
63. Соціальна робота. В 3 ч. Ч. 1. Основи соціальної роботи / за заг. ред. Т. Семигіної, І. Григи. – К. : Видавн. дім „Києво-Могилянська академія”, 2004. – 178с.
64. Соціальна робота. В 3 ч. Ч. 2. Теорії та методи соціальної роботи / за ред. Т. Семигіної, І.Григи. – К. : Видавн. дім „Києво-Могилян. академія”, 2004. – 224 с.
65. Соціальна робота. В 3 ч. Ч. 3: Робота з конкретними групами клієнтів / за заг. ред. Т.Семигіної, І.Григи. – К. : Видавн. дім „Києво-Могилян. академія”, 2004. – 166 с.
66. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми: посіб.: У 2-х част. Ч. II. Ознаки вразливості та специфіка підтримки сім'ї та дитини / А. В. Аносова, О. В. Безпалько, В.С.Петрович, Т.П. Цюман та ін. / За заг. ред.: Т. М. Журавель, З. П. Кияниці. – К.: ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. – 348 с.
67. Соціальна робота: Підручник / В.А. Поліщук, О.П. Бартош-Пічкач, Н.М. Горішна, Г.В.Лещук, О.Ю. Пришляк / За ред. Н.Г. Ничкало.– Тернопіль: Збруч, 2010. – 330 с.
68. Соціальна робота: технологічний аспект : навч. посібник / за ред. А.Й.Капської. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 352 с.
69. Соціальні послуги на рівні громади: український досвід та перспективи / Т. Семигіна та ін. – К., 2005. – 134 с.
70. Соціальні служби – родині: розвиток нових підходів в Україні / за ред. І.М. Григи, Т.В. Семигіної. – 2003. – 128 с.
71. Соціально-педагогічна робота з дітьми та молоддю з обмеженими функціональними можливостями / За заг. ред. А.Й.Капської. – К., 2003.
72. Створення та соціальний супровід прийомних сімей і дитячих будинків сімейного типу / за ред. Г.Лактіонової. – К. : Наук. світ, 2006. – 270 с.
73. Технологии социальной работы в различных сферах жизнедеятельности / Под ред. проф. П. Д. Павленка: Учебное пособие. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К».– 2006.– 596 с.

74. Технология социальной работы : учеб. пособие / под ред. И.Г. Зайнышева. – М.: Владос, 2000. – 240 с.
75. Технології соціальної роботи за місцем проживання : навч. посібник / укладачі Івашенко К. В., Коцур І. В. – Умань : ФОП Жовтий О.О., 2015. – 101 с.
76. Технології соціально-педагогічної роботи : навч. посібник / за заг. ред. А.Й. Капської. – К., 2000. – 372 с.
77. Технології соціально-педагогічної роботи з сім'ями /Капська А.Й., Пеша І.В., Міхеєва О.Ю., Соляник М.Г. – К.: «Видавничий Дім "Слово"», 2015. – 328 с.
78. Трубавіна І.М. Соціально-педагогічна робота з неблагополучною сім'єю : навч. посібник / І.М. Трубавіна. – К. : ДЦССМ, 2003. – 132 с.
79. Фокін В.А. Соціальна робота з літніми сім'ями / В.А. Фокін // Соціальна політика і соціальна робота. – 2000. – № 4. – С. 83–99.
80. Харченко С.Я. Соціально-педагогічні технології / С.Я.Харченко, Н.П. Краснова, Л.П. Харченко. – Луганськ : Альма-матер, 2005. – 552 с.
81. Холостова Е. И Социальная реабилитация: Учеб. пособие / Холостова Е. И., Дементьева К Ф. – М., 2003. – 420 с.
82. Холостова Е.И. Социальная геронтология / Е.И.Холостова. – М., 2004.– 234 с.
83. Шахрай В.М. Технології соціальної роботи / В.М. Шахрай. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 464 с.
84. Шевців З.М. Основи соціально-педагогічної діяльності : навч. пос. / З.М. Шевців. – К.: Центр учб. л-ри, 2012. – 248 с.
85. Шендеровський К.С. Профілактична соціальна робота: теорія і практика / К.С. Шендеровський. – К., 2007. – 144 с.
86. Шульга В.В. Соціальний педагог у загальноосвітньому навчальному закладі: методичні рекомендації / В.В. Шульга. – К., 2004. – 124 с.
87. Щукина Н. П. Технология социальной работы / Щукина Н.П. – Самара, 2006. – 176 с.
88. Яровой В. Зв'язки з громадськістю (Основи PR для неурядових організацій)/ Яровой В., Гладков Е. – Хмельницький: Молодіжна ліга, 2000. – 96 с.
89. Ярская-Смирнова Е.Р. Социальная работа с инвалидами / Е.Р. Ярская-Смирнова, Э.К. Наберушкина. – СПб. : Питер, 2004. – 316 с.
90. Яцемирская Р.С. Социальная геронтология / Р.С. Яцемирская, И.Г. Беленькая. – М. : Владос, 2003.

9. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

Форма підсумкового контролю успішності навчання: екзамен

Перелік питань до екзамену

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади технологізації соціальної роботи. Загальні (функціональні) технології соціальної роботи.

1. Нові підходи до процесу формування дефініцій та визначень соціальної роботи XXI століття (за матеріалами Міжнародної федерації соціальних працівників).
2. Система закономірностей і принципів соціальної роботи.
3. Методологічні, організаційно-розпорядчі, соціально-політичні, психолого-педагогічні принципи соціально-педагогічної роботи.
4. Характеристика методів соціальної роботи за ступенем згуртованості (об'єднаності) її об'єктів.
5. Характеристика методів соціальної роботи за їх змістом і характером.
6. Сутність і види соціальних технологій.
7. Специфіка й класифікація технологій в соціальній роботі.
8. Соціальна діагностика та її значення в соціальній роботі.
9. Загальні проблеми соціальної діагностики. Принципи й рівні соціальної діагностики.
10. Методи і технології соціальної діагностики в роботі з клієнтами.

11. Поняття соціальної експертизи, її функції та завдання. Організаційні моделі та методи соціальної експертизи.
12. Сутність і зміст соціальної терапії, її головні моделі.
13. Основні форми і методи терапевтичного впливу, що застосовуються в соціальній роботі.
14. Соціальна профілактика як напрям соціальної роботи. Структура процесу соціальної профілактики, її основні процедури.
15. Мета, об'єкти соціально-профілактичного впливу, види та рівні соціальної профілактики.
16. Стратегії, тактики та методи профілактичного втручання (інтервенції) соціального працівника/педагога/ФСР.
17. Сутність, мета і завдання соціальної реабілітації, її об'єкти та суб'єкти.
18. Технології здійснення соціальної реабілітації особистості та сім'ї.
19. Соціальне консультування: призначення, сутність і зміст.
20. Основні принципи та види соціального консультування.
21. Індивідуальне консультування як стратегія втручання в соціальній роботі.
22. Техніка соціального спілкування з клієнтами в процесі індивідуальної консультативної допомоги.
23. Методика психолога - терапевтичного консультування по телефону. Помилки та ілюзії телефонної консультації.
24. Мета і основні завдання посередництва, його види і форми. Форми посередництва в соціальній роботі.
25. Методика та технології посередницької діяльності соціального працівника/ФСР.
26. Місце індивідуальної роботи в практичній соціальній роботі. Об'єкт індивідуальної роботи.
27. Огляд підходів, що використовуються в процесі індивідуальної соціальної роботи. Порівняльний аналіз моделей індивідуальної соціальної роботи.
28. Техніки і прийоми індивідуального інтерв'ю в соціальній роботі.
29. Поняття й призначення методу групової роботи.
30. Види і класифікація груп: соціологічний, соціально-психологічний і педагогічний підходи.
31. Принципи групової соціальної роботи.
32. Організація, зміст й етапи соціальної роботи з групою.
33. Технологія здійснення групової психолого-педагогічної терапії (на прикладі тренінгу, діяльності груп взаємодопомоги).
34. Характеристика різних підходів до визначення громади.
35. Робота в громаді як метод соціальної роботи
36. Методи, моделі та технології соціальної роботи в територіальній громаді
37. Діяльність соціального працівника/ФСР щодо розвитку громади.
38. Зміст технологій зв'язку з громадськістю (PR) в соціальній роботі.
39. Методики організації зв'язків з засобами масової інформації в соціальній роботі.
40. Рекламно-інформаційні технології в соціальній сфері. Соціальна реклама і соціальні інформаційні кампанії: спільне та відмінне.

Змістовий модуль 2. Особливості соціальної роботи з різними категоріями населення в різних сферах життєдіяльності

41. Типологізація сімей. Характеристика загальних і специфічні соціальні проблем сімей.
42. Соціально-педагогічна допомога, спрямована на гармонізацію сімейних стосунків.
43. Внутрісімейна жорсткість (морально-психологічне насилля, емоційно-психологічна жорстокість, фізичне і сексуальне насилля) та шляхи її подолання.
44. Основні види і форми соціальної допомоги сім'ї.
45. Методики соціально-педагогічної роботи з різними типами проблемних сімей.

46. Типові рекомендації щодо здійснення різних видів соціальної роботи з неблагополучною сім'єю.
47. Оцінювання потреб сім'ї як базова технологія соціальної роботи. Процедура оцінки потреб дитини та сім'ї.
48. Зміст поняття інвалідності в сучасних умовах. Інвалідність у дітей як соціальна проблема.
49. Соціально-політичні й правові аспекти допомоги дітям та молодим людям з особливими потребами.
50. Характеристика сімей, що мають дітей з відхиленнями у розвитку.
51. Сім'я як активний фактор реабілітації та соціальної адаптації дитини з обмеженими можливостями. Соціально-педагогічна робота з батьками, котрі мають дітей з відхиленнями у розвитку.
52. Специфіка перебування дітей з особливими потребами у сім'ях та перебудова внутрішньосімейних стосунків.
53. Сутність абілітації та реабілітації в роботі з дітьми-інвалідами. Недопущення соціальної депривації дітей з обмеженими можливостями.
54. Технологія соціальної реабілітації дітей та молодих людей з обмеженими можливостями.
55. Молодь як особлива соціально-демографічна група. Соціально-психологічний портрет молоді. Основні соціальні проблеми молоді.
56. Технології соціальної роботи з молоддю.
57. Центри соціальних служб для сім'ї, дітей, молоді як інститути реалізації державної молодіжної політики в Україні.
58. Соціальне становище жінок у суспільстві. Основні пріоритети соціальної політики щодо покращення становища жінок у суспільстві.
59. Моделі соціальних служб для жінок, що набули поширення в західній практиці соціальної роботи з жінками.
60. Технології соціальної роботи з жінками в умовах сучасної України. Зразки вітчизняного досвіду.
61. Неурядові організації соціального спрямування. Відмінності між державними та неурядовими організаціями в соціальній сфері.
62. Роль неурядових організацій у вирішенні соціальних проблем сімей, дітей та молоді.
63. Мотиви участі молоді у волонтерській роботі. Технологія залучення людських ресурсів до волонтерського руху в соціальній сфері.
64. Волонтерські групи як ресурс соціального потенціалу державних соціальних служб і НДО.
65. Зміст, форми та методи діяльності волонтерів в умовах мережі центрів соціальних служб для сім'ї, дітей і молоді та недержавних організацій, в умовах вищого навчального закладу.
66. Соціальний статус та психологічні особливості людей похилого віку.
67. Специфіка перебування людини похилого віку в сім'ї. Проблеми насилля щодо них в сім'ї.
68. Зміст, форми та методи соціально-педагогічної роботи з людьми похилого віку.
69. Сучасні технології соціальної роботи з людьми похилого віку. Досвід створення груп самопомоги та реалізації інших соціальних проєктів.
70. Соціальна реабілітація та допомога людям похилого віку в світі та Україні.
71. Зміст діяльності закладів соціальної підтримки людей похилого віку та одиноких громадян.
72. Соціально-психологічна служба в навчальному закладі, її призначення, головні завдання, функції та напрями роботи.
73. Типові технології роботи соціального педагога у навчальному закладі (школі, ПТУ).

74. Основні нормативно-правові акти регламентують соціальну роботу щодо попередження та подолання насильства в сім'ї та жорстокого поводження з дітьми. Попередження насильства над дітьми у діяльності соціального працівника/педагога.
75. Фактори професійної діяльності, що істотно впливають на деформацію особистості соціального педагога /соціального працівника.
76. Синдром професійного вигорання як результат негативної професійної деформації, його вияви та симптоми.
77. Деякі шляхи профілактики, мінімізації та подолання професійного вигорання соціального педагога/соціального працівника.
78. Компоненти „життєвого циклу” соціального проекту.
79. Конкретні кроки реалізації соціального проекту в діяльності соціально-виховної установи, соціальної служби чи громадської організації.
80. Визначення сутності супервізії в соціальній роботі. Різновиди та моделі здійснення супервізії .